



Pilgrimmen



4. Årgang Nr.6 Maj 2003

Nyhedsstof	
Nyt fra bestyrelsen	Side 3
Sydsjællandske veje – Claus Vogt Petersen	Side 4
Pilgrimslivet	
Pilgrimssturen set som en rite – Bent Jul	Side 14
På apostlens heste til Jakobs grav i Santiago - Børge Jakobsen	Side 23
Refleksioner og dagbogsnotater - Lissette Villadsen	Side 26
Pilgrimsveje	
Pilgrimsveje i Portugal - Steen Freudendal, Avignon	Side 29
El Camino Portugués i Spanien - Steen Freudendal, Avignon	Side 32
Interview	
Redaktionens interview med foreningens formand Henrik Tarp ..	Side 35
Medlemmernes spalte	
Pilgrimssteder i Danmark – Gunnar Christensen	Side 37
Boganmeldelse	
Omveje til Santiago – Eva Andersen	Side 38
Redaktionen	
En hilsen fra den tidligere redaktør af Pilgrimmen	Side 39
Aktivitetsskalendar	Side 40
Redaktionen	Side 42

Pilgrimmen er udgivet af:

Foreningen af Danske Santiagopilgrimme

Forsidebillede: Sankt Jakob fotograferet forfra på alteret i katedralen i Santiago de Compostela.

Bagsidebillede: Foreningens pilgrims-vandring fra Ringsted til Knud Lavards Kapel søndag d. 4. maj 2003.

Pilgrimmen Nr. 5 er kun udkommet på foreningens hjemmeside.

Pilgrimmen afleveres til Nationalbibliografien under
ISSN 1603-2365.

Pilgrimmens adresse

Pilgrimmen
c/o Bent Jul
Markmandsgade 8, 4.tv
2300 København S
Tlf.: 32548816
Email:
redaktionen@santiagopilgrimme.dk

Pilgrimmens redaktion

Bent Jul, ansvarshavende,
tlf.: 32548816,
Email: bent.jul@privat.dk

Eva Andersen, tlf.: 38280804,
perle.eva@andersen.mail.dk

Gyrithe Schmidt Madsen,
tlf.: 32973230



Nyt fra bestyrelsen

Bestyrelsen har lovet at man i hvert nummer under overskriften 'Nyt fra bestyrelsen' vil komme med en lille redegørelse for de vigtigste aktiviteter i foreningen.

Af Henrik Tarp

Det er bestyrelsen en stor fornøjelse igen at kunne sende et rigtigt blad ud til hverT enkelt medlem. Bladet har lige fra foreningens første spæde skridt, været et godt bindeled mellem jer og os. Det er noget andet at sidde med et blad i hånden end at bladere på computeren, og når den slukkes er bladet "væk". Selv om computerblade for fremtiden nok bliver løsningen for mange mindre foreninger, mener bestyrelsen, at så længe det overhovedet kan lade sig gøre vil vi udkomme i papir.

Det er et stort arbejde at få et sådant blad op at stå. Gunnar, vores forrige redaktør, var alene om arbejdet, og det var fuldt forståeligt, at han måtte lægge det fra sig. Der skal også være tid til det faste arbejde. Derfor er det med stor glæde, at det lykkedes på sidste generalforsamling at samle en redaktionsgruppe, som ville påtage sig arbejdet.

Det arbejde bestyrelsen pålagde sig sidste år, er altså lykkedes, og vi kan gå i gang med andre opgaver.

Således har vi afholdt en vellykket pilgrimsvandring med godt 20 delta-

gere hvor vi i skønt forårsvejr vandrede fra Ringsted Station ud til Knud Lavards kapelruin. I Ringsted blev vi af historisk interesserede medlemmer sat lidt ind i baggrunden for dramaet Helligtrekongers aften 1131. Ved kapelruinen blev der holdt en lille andagt med visdomsord af Frans af Assisi og der blev drukket kaffe hos Pastor Timmermann.

Vi har nylig fået brev fra refugiet i Tricastela. Hvis nogen ønsker at hjælpe til, skal de henvende sig til formanden. Refugiet betaler kost og logi.

Foreningens adresse

**Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme**

Frederiksvej 9

4180 Sorø

Tlf.: 57821373

Fax: 57833765

Email: info@santiagopilgrimme.dk

Bestyrelsen

Henrik Tarp, formand,

tlf.: 57821373

Jan Ophoff, næstformand,

tlf.: 75820893

Vivi Tarp, sekretær,

tlf.: 57821373

Karen Laugesen, kasserer,

tlf.: 66165335

Astrid Clausen,

tlf.: 57834818

Nils Hartmann,

tlf.: 55700060



På Sydsjællandske veje mod Santiago de Compostela

Pilgrimsforeningen gennemførte søndag d. 4. maj 2003 en dejlig pilgrimsvandring fra Ringsted til Haraldsted, hvor Knud Lavard blev dræbt i 1131. At bestyrelsen valgte netop Haraldsted som pilgrimsmål, skyldes inspiration fra en lille vandring, som Claus Vogt Petersen og Nils Hartmann foretog i 2002. Claus har her med sans for det historiske skrevet om pilgrimsveje på Sydsjælland.

Af Claus Vogt Petersen, november 2002.

Hvis man vil forsøge at beskrive de gamle pilgrimsveje på Sydsjælland, som blev brugt af datidens pilgrimme med det formål at udstikke ruter, som kan anvendes i dag, løber man ind i flere problemer. Det er meget sparsomt, hvad man kan finde optegnet, når researchen startes. Derfor står vi på mere usikker grund, end når man beskriver de klassiske ruter fra Frankrig til Santiago de Compostela i Galicien i Nordspanien. Dels var koncentrationen af pilgrimme i sagens natur større, jo nærmere man var ved rejsens mål, og de beskrivelser der vedrørte denne del af ruten derfor mere talrige, dels har vi for de sidstnævnte ruters vedkommende måske den første egentlige rejsefører i vor

tid, nemlig Codex Calixtinus (Sct. Jacobs bog), som tilskrives franskmanden Aimery Picaud fra Poitou, at støtte os til. Reformationen er utvivlsomt gået hårdt ud over de danske kilder, som opbevarede på de dengang talrige klostre, selvom Den franske Revolution og andre antireligiøse bevægelser også ødelagde meget værdifuldt materiale i Sydvesteuropa.

Vi må formode, at pilgrimme i Danmark har anvendt de samme veje (bl.a. hærveje) som soldater og andre vejfarende og ikke har haft specifikke ruter til sig selv. I betragtning af det religiøse hovedformål med valfart er der næppe tvivl om at ruterne har ført til berømte kirker og klostre med prestigefyldte relikvier, ligesom turen har passeret hellige kilder, hvor sagnet har fortalt om mirakler. De helgener og tilknyttede relikvier, man dyrkede i kirkerne var uhyre vigtige for at formindske den sikre pine i skærsilden man skulle igennem, idet man forventede, at helgenerne, som jo havde en tættere adkomst til det himmelske, ville gå i forbøn for én, når man døde, hvis man havde æret dem i levende live. Munkene og præsterne var formidlerne over for det hinsides og blev derfor i kraft af deres virke betænkt i de afdødes testamenter, og klostrene var derfor ofte meget rige og ejede megen jord og bygninger. Pengegaverne skulle benyttes til sjælemesser og voksllys på fastsatte dage langt ud i fremtiden. En begravningsplads under kirkegulvet kunne, hvis man var bemidlet, også erhverves og bringe én nærmere sin helgen.



Et andet problem er, at en rute i dag skal være spændende for at blive benyttet. Skal vi kun tage hensyn til den moderne pilgrim til fods, eller skal der også overvejelser med for dem, der foretrækker at cykle eller bile? Herværende er ment som en inspiration til alle 3 parter, således at det står een frit at tilrettelægge ruten efter eget temperament. Du kan ved de forskellige landsbykirker, du møder, ofte blive henvist til en adresse eller et telefonnummer, så du har mulighed for at skaffe dig adgang til at få åbnet døren til selve kirken.

Hovedparten af al valfart har været til det nærmeste hellige sted i forhold til ens bopæl. Mindretallet, som har rejst udenlands, har haft nogle ruter med faste knudepunkter at følge, og vi vil i vort forsøg på at beskrive en sandsynlig rute gennem Sydsjælland tage udgangspunkt fra Haraldsted på Midtsjælland for at følge pilgrimmen videre sydover via Ringsted og herfra langs Susåen på sin vej til Næstved. Herfra tænker vi os, at rejsen er fortsat over Præstø med sit antonitterkloster til Vordingborg. Er det dernæst lykkedes at blive fragtet over til Falster, er det nærliggende at antage, at turen er gået videre til Øster Kippinge berømt for sit blødende hostie - før man er fortsat videre sydover i håbet om at finde skibsløjlighed fra det nuværende Rødby Havn til Nordtyskland med Lybeck som et anløbssted.

Strækningen Ringsted - Haraldsted - Ringsted kan foretages til fods på een

dag, mens man må regne med en overnatning (f.eks. på kroen i Glumsø), hvis man vil gå til Næstved. Dette afsnit egner sig specielt til at vandre, (men egner sig også fortrinligt for den cyklende), idet man kan følge den såkaldte fjernvandrevej E6, som man finder, når man med banegården som startpunkt går mod vest-nordvest ad Vestervej forbi Dagmarskolen og ned ad Korsevænget på venstre hånd. Lige før broen over Ringsted Å finder du vandrevejen på højre side. Du går i grønt område og kommer snart fri af byen og ud gennem et meget smukt landskab gennem lavt, idyllisk moseområde. Du fortsætter langs åen og under to landeveje og passerer over dæmningen ved Langesø for at svinge mod øst til Haraldsted og gennem landsbyen videre frem til Knud Lavards Kapel. Som „bilpilgrim“ kunne du også starte her, men går så glip af ovenfor omtalte rute. Der er 12½ km fra banegården langs fjernvandrevejen til Knud Lavards Kapel - altså en rimelig tur frem og tilbage på 1 dag incl. besøg i Skt. Bendts Kirke i Ringsted.

Knud Lavards Kapel

At Haraldsted tages som udgangspunkt skyldes, at en af de senere af pavedømmet få helgenkårede danskere nemlig Knud Lavard blev myrdet i skoven her Helligtrekongersdag 1131 af kong Niels' søn Magnus og hans håndlangere. Hvor Knuds blod blev udgydt, vældede snart en kilde op, og det hed sig, at der skete undere på stedet. På en mark uden for landsbyen Haraldsted kan man i dag finde





Knud Lavards Kapel.



Mindekors for Knud Lavard.

resterne af det „Knud Lavards Kapel“, som blev opført efter udåden. For at understrege det hellige ved begivenheden kan man hæfte sig ved, at han inden mordet opholdt sig hos Knud den Helliges datter, Cecilia, og at hans fader Erik Ejegod, som er den første danske konge, vi har oplysninger om, foretog en pilgrimsrejse uden for Danmark, nemlig til Jerusalem, måske havde opkaldt ham efter sin ældre broder Knud (den Hellige), som nylig var blevet helgenkåret. Efter reformationen udtørrede kilden og stedet gik i glemmebogen for atter at blive fundet af Nationalmuseet i 1883. Man udgravede murresterne, som ses i dag, og kunne konstatere, at kapellet var bygget i flere omgange, dels oprindeligt med frådsten (naturlig kildekalk) og en senere udvidelse i munkesten.

Mindekorset for Knud Lavard

Stedet fik en „renæssance“ i begyndelsen af 1900-tallet, idet en del indflyttede roearbejdere fra Polen fik bygget en kirke i Ringsted, Skt. Knuds Kirke. Fra den foretog man årligt i første halvdel af århundredet

en større samlet pilgrimsfart til Knud Lavards Kapel, hvor der undervejs gjordes holdt ved et krucifiks rejst ved vejen. Siden afholdtes andagt, når man var fremme ved bestemmelsesstedet. Udover kapelruinen ses i skovbrynet et mindekorset for Knud Lavard, som Strange Nielsen i sin „Lægedomskilder i lokalsamfundet“ oplyser oprindeligt blev hugget af et egetræ fældet af englænderne 1807 til skibsbygning, men træet blev aldrig udnyttet af dem.

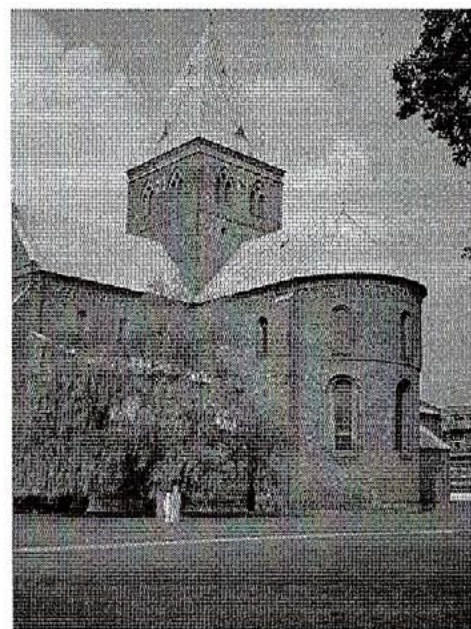
Når man passerer gennem Haraldsted kan man besøge den romanske kirke, hvortil liget af den dræbte Knud Lavard først blev bragt. Kirken har som et særsyn en døbefont fra 1400-tallet støbt i metal og ikke udhugget i sten. Er du i bil eller på cykel, kan du fortsætte frem til hovedvejen ved Estrup,



hvor du kan svinge til venstre ind mod Ringsted. Ellers samme vej tilbage som du kom ud. Næste stop er i centrum af Ringsted og var også næste stop for Knud Lavard, som blev stedt til hvile i klosterkirken, idet kong Niels ikke skulle have noget af at få ham begravet i Roskilde som ønsket af hans forbundsfæller. Undervejs sprang der i følge sagnet yderligere en kilde frem hvor ligbåren blev sat i vejkannten. I 1170 blev Knud Lavard flyttet fra den gamle klosterkirke til en ny som siden fik navn efter ordenens grundlægger, Benedict af Nursia, Skt. Bendts Kirke, som går for at være Nordens ældste teglstenskirke.

Skt. Bendts Kirke, Ringsted

Dette skete d. 25. juni samtidig med, at Knud officielt blev ophøjet til hel-



Skt. Bendts Kirke i Ringsted.

gen, nok mest af politiske grunde. Knud Lavards jordiske rester er siden overført til St. Denis ved Paris af moderklostret kort før reformationen. Kirken i Ringsted var bygget af hans søn Valdemar d. Store som blev født 8 dage efter faderens mord. Det tilknyttede kloster, som var et af de ca. 150 klostre, som fandtes i Danmark i Middelalderen har efterladt sig synlige spor i terrænet i form af murrester omkring den nuværende kirke, som man regner med indgik som en nordfløj i bygningskomplekset. Klostret nedbrændte for godt 200 år siden, og kun Skt. Bendtskirke står i dag tilbage. En af munkenes vigtigste opgaver var at sørge for de mange pilgrimme, som snart mødte op for at bede ved K.L.'s grav. Kirken blev middelalderens kongegravkirke i 160 år. Man finder de fornemme grave i midten.

Fortegnelse over kongelige begravelser

Her møder vi som nogle af de mest berømte, gravstenene over Valdemar Sejr med hans 2 kendte dronninger. På den ene side ligger Dagmar, som lagde navn til Dagmarkorset - et smukt byzantinsk kors som blev fundet under åbningen af graven i 1800-tallet, og som oprindeligt var beregnet som relikviegemme. Hun var den folkekære, milde dronning kendt fra folkevisen om Valdemars vilde ridt til Ribe, hvor han kom for sent til dødslejet. På den anden side ligger den portugisiske kongedatter Berengaria (Bengerd). Konkurrencen fra den populære Dagmar var sådan, at hun for eftertiden huskes som „den beske blomme“.

Også sønnen Erik Plovpenning og Erik Menved ligger begravet her sammen med deres dronninger. Erik Plovpenning havde helgenstatus uden dog at blive kanoniseret af paven, selv om der blev udfoldet store anstrengelser for at promovere ham over for pævedømmet, idet munkene ved kirken optegnede alle de mirakler, man havde kendskab til var sket p.g.a. hans hellighed, og som var nødvendige for en eventuel kanonisering. Vi har kendskab til et halvt hundrede beretninger om helbredelse for svære sygdomme og handicaps opnået efter besøg ved Hellig Eriks grav. Relikvierne efter ham blev senere indmuret i en af pillerne i kirken. Oprindeligt stod de i et relikvieskrin på højaltret, hvor også skrinet for Knud Lavard stod.

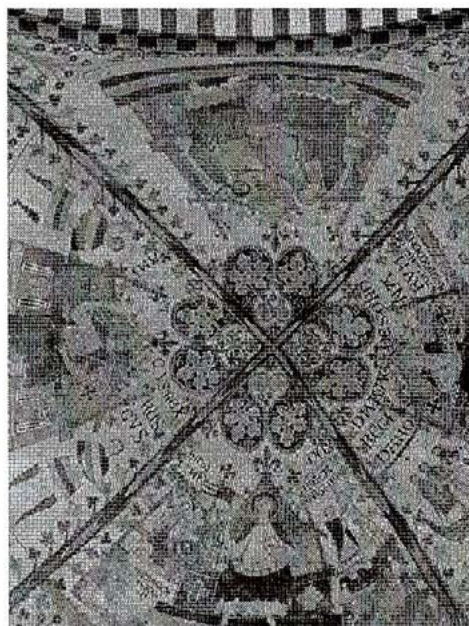
Den flotte korshvælving i Skt. Bendts Kirke

I hvælvingen oven over hans oprindelige grav ses nogle prægtige kalkmalerier med hans martyrhistorie. Kirken er åben for offentligheden fra 1. maj til 15. september mellem kl. 10-12 og 13-17 og ellers mellem kl. 13 og 15, når der ikke foregår kirkelige handlinger.

I bykernen finder vi i dag bl.a. Skt Bendtsgade (oprindeligt Klosterstræde), Klostervænget, Klosteralle og Skt Jørgens Alle, som minder om datiden, og på torvet har man rejst en rytterstatue af Valdemar d. Store, der byggede kirken.

Lad os nu forudsætte, at vi er på cykel eller i bil, og er kommet fra Haraldsted

og er svinget til venstre ad landevejen fra Store Merløse mod Ringsted. Det kan da for at få en afvekslende tur til Næstved anbefales at tage 2. vej på højre hånd via Ørslev Under Skoven og Bringstrup til Sigersted, hvis kirke er et besøg værd. Fortsæt dernæst mod vest gennem landsbyen og aflæg et besøg på Hagbards Høj (opkaldt efter nordmanden Hagbard, der ikke måtte få sin Signe, hvorefter hun lod sig brænde inde med sine terner) og slå et smut ind til Vrangstrup kirke, som bl.a. udmærker sig ved et fæstningstårn i stedet for et almindeligt kirketårn. Kør derfra over Sandby frem til hovedvejen Ringsted-Næstved hvor du efter et kort stykke mod Næstved tager første vej til venstre over Hjelmsølle til Tybjerg, hvor du gør



De flotte korshvælvninger i Skt. Bendts Kirke.





Herlufsholm set fra parken.

holdt og forsøger at komme indenfor for at beundre de fine kalkmalerier. Pilgrimmene har sikkert benyttet lejligheden til at dvæle ved Sct. Helenes Kilde, en helligkilde med tilknyttet marked kort nord herfor placeret på Tybjerggårds jord i nærheden af vejen fra Tybjerg til Hjelmsølle. Markerne ved helligkilderne foregik som regel ved midsommer, og det var almindeligt at møde syge og vanføre, der i håbet om et mirakel mødte op for at bede ved kilden eller drikke kildevand ofte formidlet for et beskedent beløb af en „kildekone“, som var ansvarlig for stedet. Desuden fandtes helt op i det 20. århundrede alskens gøgl, handelsboder, telte og der blev ofte festet bravt med dans og brændevin. Via Tybjerglille og Spragelse kører du gennem Fensmark mod Næst-

ved (= rydningen ved næsset), fortsætter ret frem, krydser først landevejen Ringsted-Næstved, kører under jernbanen og har en smuk udsigt til Herlufsholm, når du passerer broen over Susåen, som utvivlsomt har været ledetråd for pilgrimmen i sin tid.

Herlufsholm set fra parken

Her lå i middelalderen det berømte Skovkloster, som måske var udflyttet fra Næstved. Dette var oprindeligt det første og i dag mest kendte af Næstveds i alt 4 klostre (de øvrige 3 var Gråbrødre kloster, Sortebrødre kloster og Gaunøs nonnekloster). Det er stiftet 29. november 1135 som benediktinerkloster af den sjællandske Peder Bodilsen og hans magtfulde familie samt af kongehus og bispedømme i øvrigt samme år som Ring-



sted kloster også nævnes for første gang.

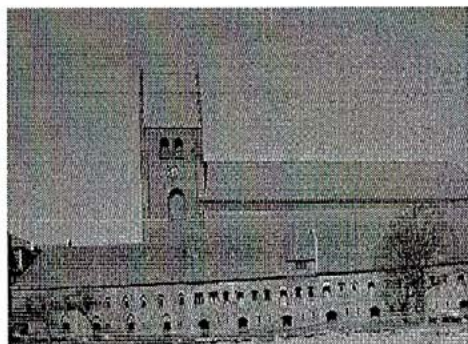
Peder Bodilsen dukkede også op på arenaen tidligere i Danmarkshistorien, idet han efter mordet på Knud Lavard søgte hævn over morderne og sammen med Knuds broder Erik Emune søgte at opildne til hævntogt. Man har tidligere troet at klostret oprindeligt lå inde i Næstved i tilslutning til Skt. Peders Kirke, men vi savner arkæologiske eller skriftlige sikre holdepunkter herfor. Klostret fik skænket betydelige jordtilliggende, tiende fra adskillige kirker og den lokale mølle (Maglemølle) og kom snart til at udøve en særdeles dominerende indflydelse på Næstved og dens udvikling beroende på gavebreve fra flere af datidens konger (spec. kendt er Erik Lams gavebrev, som er det ældst bevarede kongebrev udstedt i Danmark) som gav klostret mange privilegier. Reformationen gik hårdt ud over tiggermunkeordnernes klostre inde i Næstved, idet de i 1529 blev plyndret af byens borgere. Skovkloster blev i 1560 ved et jordbytte overtaget af Herluf Trolle og skiftede derfor navn til Herlufsholm, og da han og hustruen Birgitte Gøye ikke havde børn, blev godset indrettet som skole og navngivet „Danmarks Adels frie Skole“. Skovklosters oprindelige kirke blev påbegyndt før 1160, men denne romanske kirke brændte sammen med klostret i 1261 og blev erstattet af en større gotisk. På et tidspunkt i 1400-årene oprettedes et Skt. Bendts kapel. I kirken var der 8 forskellige altre bl.a. til Skta. Katharina, Skt. Olaf og Skta. Birgitta,

og hvis man foran et billede af den hellige Jomfru på højaltret med andægtigt sind fremsagde engelens bebudelse til Jomfru Maria, blev der tilstået 40 dages aflad! Endvidere ses afbildet Skt. Antonius og attributten, et svin, som springer op ad ham (det er ikke tilfældigt at vi i dag taler om antoniussvin inden for levnedsmiddelbranchen!). Foran altret findes nedgangen til grundlæggernes krypt, og bag altret findes sarkofagerne af de af alle herlovianere så kendte Birgitte Gøye og Herluf Trolle. - Vi ser i dag det prægtige lektorium hvorfra munkene i sin tid læste evangeliet for menigheden og på forsiden hænger et meget udtryksfuldt krucifiks udskåret af elfenben. Uden for kirken ses korsgangen fra det oprindelige kloster, og der findes rester efter tidligere fiskedamme, teglovn, bryg- eller vaskehus - det hele i sin tid grupperet omkring 3 gårde. Åbningstider 1. maj - 30 september ti-sø kl. 11-16. Søndag kl. 11-15. Resten af året kl. 11-13. Mandag lukket.

Skt. Peders Kirke set fra havnen med „Boderne“ foran

Til fods kan du herefter følge en sti langs vestsiden af Susåen gennem Rådmandshaven forbi kano-udlejningen frem til Slagelsevej. Kryds over Havnegade og den overbyggede Suså, som i øvrigt længere mod øst netop (2001) er blevet fritlagt, videre op ad Brogade og tag vejen til højre, Farvergade, hen til Sct. Peders Kirkeplads. Her kan vi på den ene side beundre „Boderne“ som er fra det 15. århundrede og opført som rigmands-





Skt. Peders Kirke set fra havnen med 'Boderne' foran.

boliger og som i dag huser et museum. På den anden side ser vi over på byens middelalderrådhus, der var nabo til „Gøernes Gård“ en gård bygget omkring 1500 i røde sten i munkeskifte. Gården er nedrevet og genopført i Den gamle By i Århus.

Næstveds gamle middelalderrådhus
Skt. Peders Kirke på pladsen af samme navn nævnes allerede i 1135, idet den af Peder Bodilsen blev skænket til Skt. Peders Kloster, som blev oprettet samme år. Først ved klostrets nedlæggelse ved reformationen overgik kirken til Næstved. Af den oprindelige kirke er meget lidt tilbage, og den fremstår i dag som en gotisk kirke og har som så mange andre gamle kirker været udsat for brand og hårdhændet restaurering. For en nutidig pilgrim kan det interessere, at kirken fra ca. 1500 havde en albertavle med Knud den Hellige i midten med en sidefløj visende mordet på ham i Odense og hans senere skrinlæggelse (tavlen findes i dag på Nationalmuseet). Blandt kalkmalerierne ses et

motiv med Valdemar Atterdag og hans dronning, men han havde også skænket Skovkloster, som ejede kirken, et større pengebeløb for daglig sjælemesse. Ved korskrankens sider er Skt. Jacob afbildet på en egesøjle i en muslingskalniche. I kirken findes en mængde epitafier (mindetavler) over personer med tilknytning til kirken bl.a. Abel Schrøder samt mange gravsten. Åbningstid: Hele året ti-fre: 10-12.—1.5-1.9 også 14-16.

I 1240 kom gråbrødrene (Franciskannerne) til Næstved, og trods Skovklosters modstand byggede de i 1270 et kloster med tilhørende kirke på det nuværende Axeltorv efter man for en tid var kommet til enighed med benediktinerne. Man finder i dag i Skt. Peders Kirke ligstenen efter en af de ved klostret ansatte lektorer. I 1530 plyndredes klostret af borgerne i byen, klostret opløstes 2 år senere, og dets ejendomme og jord tilfaldt byen, som nedrev klostret og anlagde det nuværende torv, som nås fra kirkepladsen ad Gråbrødrestræde.

Dominikanerordenen kom til Næstved lidt senere og oprettede sit kloster kaldet Sortebrødreklostret, da munkene var klædt i sort kappe og hætte. Der opstod også med denne orden tvistigheder med Skovkloster. Sortebrødreklostret med tilhørende kirke lå i nærheden af den nuværende Riddergade. Det blev senere ombygget og flyttet lidt længere mod syd og blev efter reformationen drevet som en lille herregård. Den Ostenfeldske stiftelse købte gården i 1823 og lod siden bygnin-





Næstveds gamle middelalderrådhus.

gerne nedrive og byggede i stedet den røde bygning i 2 etager, som fungerer som plejeboliger i dag. Den maleriske bygning kan ses, hvis man fortsætter forbi Riddergade og lidt nede ad Slagkildevej drejer til venstre ad Sortebrødregade.

Få meter oppe ad Riddergade kan man beundre Apostelhuset, som stammer fra ca. 1500. Huset er opført i bindingsværk med smukt udskårne figurer forestillende de 12 apostle og Jesus samt flere adelsmærker. Længere oppe ad gaden ses på samme side Ridderhuset (Det Røde Pakhus). Fra Købmagergade kan man i øvrigt gå ned

mod havnen ad Kompagnistræde og udefra bese det af en lokal bank velrestaureerede Kompagnihus, som i dag bruges til konferencer og møder, men som desværre normalt ikke er åbent for offentligheden. Har du tid, og er du ikke blevet for træt, kan du aflægge et besøg på Næstved museum, hvor du bl.a. kan se nogle små helgenfigurer fra Vejle kirke, nemlig S. Sebastian, jomfru Maria samt S. Barbara. Museet ligger i Ringstedgade og er placeret i det gamle „Helligåndshus“, som er nævnt 1. gang i 1398. Det var oprindeligt et sygehus for de fattige og styredes af en prior, der som medhjælp havde munke af Duebrødrenes orden.

Et andet hospital i middelalderens Næstved var den Sct. Jørgensgård, der lå på den venstre Susåbred, når man kommer fra den nuværende inderhavn. Det var beregnet for spedalske og indviet til deres skytshelgen. Der er opgravet en del skeletter fra den gamle hospitalskirkegård med typiske skelet tegn på spedalskhed. Et helt boligkvarter, butikcenter og en ny kirke bærer Sct. Jørgens navn videre.

Fortsæt videre op ad Riddergade, hvor du for enden har Sct. Mortens Kirke. Den er opkaldt efter sin værnehelgen Sct. Martin af Tour i Frankrig (hvor en af de klassiske pilgrimsveje udgår fra) og hørte også til Skovkloster. Smuk altertavle udført af den produktive Schrøderfamilie, hvis arbejder findes i så mange andre kirker på Sydsjælland. Åbningstid: Ma-fre 9-11. 15.6-15.9 også 14-17.

Efter besøget her går du ad Østergade, og hvor den fortsætter i Præstøvej stod i middelalderen en af Næstveds byporte, som der ikke findes mindste spor af i dag. Efter få hundrede meter finder du vandrerhjemmet ved at dreje til højre op ad Frejasvej mod vandtårnet, som kan ses viden om.

Lige uden for Næstved finder vi Vejlø Kirke, som hørte under Gaunø slot, hvor dronning Margrethe omkring 1400 oprettede et nonnekloster af dominikanerordenen. I kirken er der et par pilgrimstegn, idet der på klokkerne er aftegnet dels en biskop med stav, dels den hellige Birgitta af Vadstena. Læg specielt mærke til prædikestolen

(udskåret af Abel Schrøder) understøttet af Trollernes våbentegn, en hovedløs trold med roset på maven. Når du ser den, vil du forstå, at den kaldtes „Slattenpat“. En altertavle ophængt på nordvæggen viser apostlen Andreas, og han optræder på øverste sidebillede til højre som pilgrim. S. Sebastian og S. Mauritius ses på sidetavlen, og det berettes som et kuriosum i 1808, at den ene af disse figurer havde et løst hoved med ståltråd på, så hovedet kunne bevæges af en person som stod skjult bag alteret. Værket „Danske Kirker“ oplyser: „Formodentlig har munkene ført almuen bag lyset, når hovedet på billedet har tilkendegivet dem sit bifald“!!

Et besøg i Gaunøs slotskirke, som er det eneste bevaret fra klostrets tid, kan anbefales. Klostret var indviet til helgenen S. Agnete, som led martyrdøden. Åbningstid: daglig mellem kl. 10 og 17.

Kilder:

Niels-Knud Liebgott: *Hellige Mænd og Kvinder.*

Rasmus Nielsen: *Næstved Købstads Historie.*

Palle Birk-Hansen: *Middelalderens spor i Storstrøms amt-Museumsrådet 1999.*

Nationalmuseet: *Danmarks kirker-Præstø Amt.*

Hans Jørgen Helms: *Næstved-St. Peders Kloster (Skovkloster).*

Saxo: *Danmarks Krønike.*

A. Strange Nielsen: *Lægedomskilder i Lokalsamfundet.*



Pilgrimsturen set som en rite

I 6 punkter gennemgås pilgrimsvandringen som en rite. Med disse 6 punkter, får du mulighed for at planlægge og gennemføre din pilgrimstur på en måde, så det bliver langt mere end en turisttur. Du får mulighed for at fordybe din vandring med større oplevelse og i retning af større Gudsoplevelse.

Af Bent Jul

Min pilgrimsvandring til Sankt Jakobs grav i Compostela ændrede mit liv radikalt. Jeg har indtil videre brugt tid og energi næsten hver eneste dag i de efterfølgende 4-5 år til at tage konsekvensen af den indsigt, som pilgrimsvandringen gav. Indtrykkene fra turen skulle integreres i mit daglige liv. Mit spirituelle liv såvel som min hverdagsliv er ændret dybt nede i eksistensen - alle kardinale aspekter er blevet endevendte og har fundet en ny balance. Det var en helt nødvendig proces.

Skal man udtrykke min erfaring i et kristent sprogbrug, kan det gøres kortfattet: Ånden (dvs. Helligånden) virker. Helligånden kommer i spil på en pilgrimsvandring, for her er pilgrimmens bevidsthed så åben, at den kan erfares. Jeg kan tilslutte mig den opfattelse, at Helligånden ikke eksisterer, men den er virkelig. Når vi har fornemmet dens virkning, har vi som eksistenser kun to valgmuligheder - enten at lukke og glemme eller

tage konsekvensen og integrere. Personligt turde jeg ikke gøre andet end det sidste, for jeg var ræd for at afvise den stor nåde, det var at komme til indsigt. Havde jeg besluttet at lukke og glemme, ville jeg resten af mine dage have opfattet det som fortabelse - nemlig at jeg tabte den åbenbarede bevidsthed.

Mine erfaringer adskiller sig ikke meget fra andre pilgrimmes, der har foretaget en vellykket pilgrimsvandring. Ja, jeg forbløffes gang på gang over, at de pilgrimsberetninger jeg hører fra andre Jakobspilgrimme, ligener hinanden rigtigt meget. Ligeledes ligner mine oplevelser fra en Maria-vandring til den Sorte Madonna i Rocamadour også beretninger fra andre Maria-valfarter. Desuden er det bemærkelsesværdigt, at alle valfarter har et fælles præg, uanset om de går til hellige steder, til kristne helgener eller til andre kultures helligdomme.

Sådan som jeg ser det, er der nogle fællestræk ved en vellykket pilgrimsvandring, som kan være gavnlige at blive bevidst om. Disse fællestræk vil jeg i det efterfølgende prøve at gøre rede for. Jeg tror nemlig på, at en sådan bevidsthed kan være gavnlige for kommende pilgrimme i forbindelse med planlægning, gennemførelse og efterbearbejdning af en pilgrimstur.

Jeg vil gøre det en smule akademisk og modelagtig. Det gør jeg ikke for at



blære mig, men fordi fremstillingen helst skal have gyldighed uanset om pilgrimsvandringen går til Santiago de Compostela, Lourde, Haraldsted ved Ringsted, Mekka, Athos, en ashram i Indien, dine forældres grav i Jylland, 5 københavnske kirker på en kirkevandring eller en stille andagt ved kommoden i din dagligstue.

Pilgrimsriten

Som pilgrim går man ind i en ældgammel form - en rite - der igennem tiderne er blevet gentaget og gentaget. I sin enkelthed er en pilgrimsvandring en rite, hvor man for en periode forlader det almindelige dagligliv for at opsøge det numinøse. Der er altså tale om en bevægelse fra det profane liv til et helligt mål. Det hellige mål kan være en helligdom, et helligt sted (bjerg, kilde), en hellig mand/kvinde (levende eller død). Typisk til et sted hvor Gud har åbenbaret sig. En pilgrimsvandring er en sakral handling.

Der findes tilsyneladende en kollektiv erfaring, som en dag vækkes og bevirker, at pilgrimmen må tage ranslen på nakken. (Jeg mener selvfølgelig ikke, at en pilgrimsvandring nødvendigvis foregår med en ransel, for transportformen er ikke det vigtige; bevægelsen er vigtig.) Denne kollektive erfaring vil af den enkelte kunne registreres på det følelsesmæssige plan som en længsel. Men far nu ikke ud af døren, bare fordi der dukker en længsel op. Der skal mere til for at gøre en vellykket pilgrimsfærd.

Jeg vil i det efterfølgende beskrive pilgrimsriten med nogle elementer, som bør tages i overvejelse, inden turen påbegyndes:

1. Valget af **pilgrimsmål** er meget afgørende for hvilke oplevelser du vil få og hvilke gåder du får løst. Et pilgrimsmål er at sammenligne med en arketype. Den har sin egen måde at påvirke dig og medvirke til at udfolde dig.

2. Jeg lægger vægt på at tage **tærskelvogteren** i ed, nemlig at se den modstand i øjnene, som du har, inden du begiver dig ud på valfarten. Der er nemlig modstand, for pilgrimslivet er farligt - også i vore dage.

3. **Vej**en frem til målet er meget vigtig, for det er her du bruger din tid. På vejen er det vigtigt at dit sind røres så din modtagelighed er stor, når du kommer frem til det hellige mål.

4. **Målet** kræver sin helt egen forståelse. Det er nødvendigt at sætte sig ind i baggrunden for pilgrimsmålet, for ellers vil man få svært ved at hengive sig i stedets ritualer. Denne hengivelse er en forudsætning for at opfange de „svar“ du modtager ved netop at **komme frem** til dit udvalgte mål.

5. Et klassisk diskussion blandt pilgrimme handler, om det er **målet eller vejen**, der er vigtigst. Den diskussion er efter min mening meningsløs, for jeg har opdaget, at det er mere interessant, at se på hvad du går **med** fremfor vejen og målet. Slap af på hvad du går



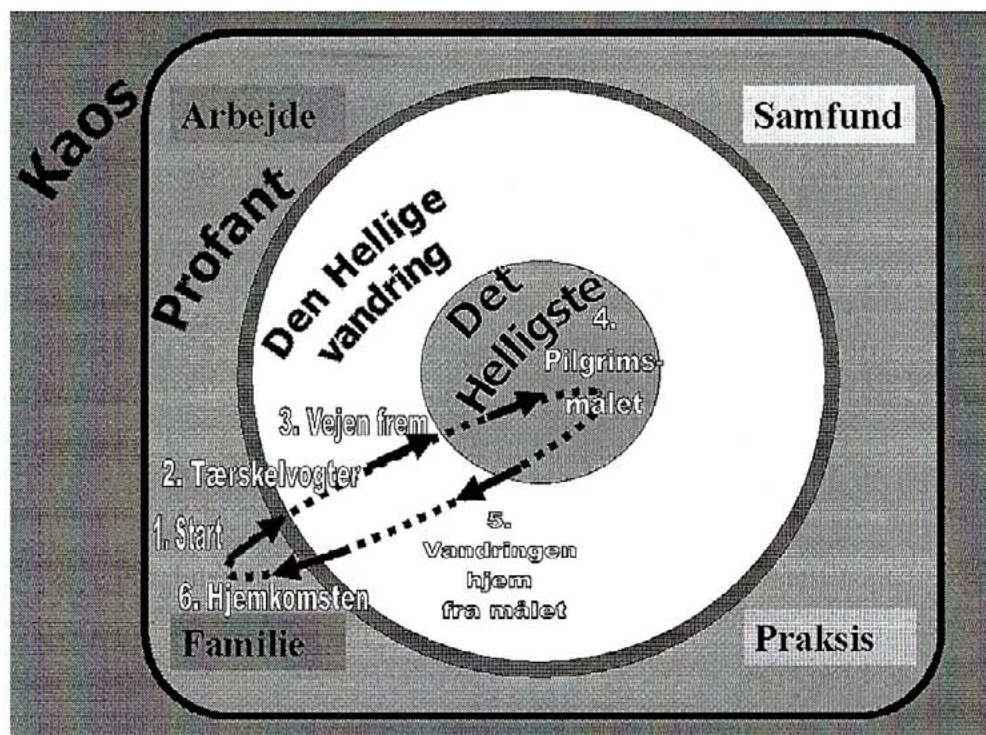


Illustration af pilgrimsritens faser.

på eller hvad du går **mod**. Det vigtige er nemlig den interferens der sker mellem dig - repræsenteret ved dit sind og din sindstilstand - og den energi (arketype), der er repræsenteret af det hellige mål.

6. Endelig er det vigtigt at komme **hjem** og få lukket kanalen til det hellige sted. For når du er **hjemme** skal du ikke længes. Du skal føle mætheden, så du kan gå ind i dagliglivet, hvor den guddommelige erfaring skal omsættes til gerning.

Det er kendt, at det at omgås det

helligste er at omgås det farligste. Det at komme på Herrens mark er ikke noget, man gør uforberedt, for her er sårbarheden størst, og kravene til nøgternhed og vågenhed er afgørende for sund overlevelse. Min påstand er, at des mere du tør udsætte dig for, jo mere får du ud af turen. Du skal vove, at gå ind i riten. Derfor er der mange vigtige forhold at være opmærksom på før, under og efter pilgrimsturen.

Men, husk, der kan være mange gode grunde til ikke at turde. Hvis du ikke tør gå ind i riten på ritens præmisser, vil jeg hellere anbefale dig at finde en interessant turistrejse eller foretage en



dejlig vandretur. Det vil i givet fald kunne blive en langt sundere oplevelse. Uden riten bliver du ikke pilgrim; men turisme og vandreture er ikke at foragte.

1. Valget af pilgrimsmål - Det hel- lige mål

Før turen skal man selvfølgelig være opmærksom på hvilket pilgrimsmål man vælger. Hvert mål har sin særlige tiltrækning og også sin særlige påvirkning. Det vil være forkert at vandre til Santiago de Compostela, som er et klart og kraftfuldt maskulint mål, hvis man har en stærk længsel efter noget feminint. Så må man hellere se sig om efter et helligt sted, hvor man kan forvente af finde en sart og hjertelig energi, fx. at gå efter en Maria-skikkelse.

Jeg sammenligner et pilgrimsmål med et arketype. En arketype er i Jungs forstand et fænomen som ikke rigtigt eksisterer, men som virker. Den får noget til at udfolde sig i dig og din omverden. Eksemplet: *En ung letsindig mand bliver uventet far til et barn. I løbet af kort tid ændrer han indstilling til livet og han udfolder sig på forbløffende vis og opfører sig som en almindelig fornuftig far.* Det er arketypen, der har virket.

På samme måde kan man beskrive et pilgrimsmål. Det udfolder også noget i dig. Jakobspilgrimme får typisk udfoldet det, der hører Sankt Jakob til: de maskuline energier med kamp, tro, overbevisning gennem erfaring, enkelthed, kærlighed gennem gerning

osv. Jeg henviser dig til i det Ny Testamente at læse Jakobsbrevet samt Forklarelsen på bjerget, hvor Jakob sammen med Jesus og i selskab med Peter og Johannes oplever en manifest Gudsåbenbarelse. Du må også se på de myter og fortællinger om hvordan Jakobs lig kom til Galicien samt de undere, der er knyttet til stedet. Tager man til Lourds, vil man møde Maria som den trøstende og lindrende („dødshjælperen“/moderen). Tager man til Maria i Rocamadour, møder man en blid vegetativ energi forbundet med natur, og også den madonna som frelser nødstedte (søfolk). På Sinai er det vel Moses og samfundsreguleringen. Tager man til Sankt Albani Kirke i Odense eller til Viborg Domkirke har en sådan pilgrims- vandring også en virkning. Problemet med disse 2 steder er - uden jeg har erfaring - muligvis den, at disse steds „arketypiske“ virkning er svære at forholde sig til, fordi den ikke er velbeskrevet i moderne tid. (Der ligger en udfordring, såfremt vi skal have pilgrimsvandring i Danmark!)

2. Tærskelvogteren - Modstanden

Før afgang skal man være opmærksom på den modstand man har. Som jeg skrev i indledningen, er det at gå ind i pilgrimsriten en meget farlig sag, hvor man alvorligt bliver udsat. Ingen går i lag med noget farligt uden modstand.

Der sidder ganske simpelt en tærskelvogter mellem det profane liv og det hellige. Den skal skræmme letsindige sjæle fra at gøre dumheder. Tærskel-





Tærskelvogter fotograferet på Notre Dame i Paris.

vogteren skal tages i ed inden turen. I middelalderen tog man tærskelvogteren meget konkret. Han ses ofte afbilledet som en djævel ved indgangen til kirkerne. I andre kulturer ser du ham også ved indgangen til et sakralt rum, fx. kan du se drager eller andre fabeldyr ved templer.

Den psykologiske betydning af at tage tærskelvogteren i ed er, at du bliver bevidst om din modstand. Derved får du mulighed for at undgå fortrængning. Fortrængning er en stor faldgruppe for en pilgrim, for det er fortrængninger, der i givet fald vil påvirke, at han misopfatter de indsigter han erfarer under pilgrimsturen. Pilgrimme skal jo helst rent og klart

kunne modtage de nådegaver, der venter.

3. Vejen frem til målet - Den hellige vandring

Til den enkelte pilgrimstur er der normalt bundet nogle riter, som praktiseres undervejs. Jeg anser det som vigtigt, at blive bekendt med disse, for at få det fulde udbytte af valfarten. Vi Santiago-pilgrimme er så indforstået med at selve vandringen og dens strabadser skærper årvågenheden og nøgternheden. Vi tager det som en selvfølge at vandringen skaber sammenhæng mellem ånd og krop. Dette vil ofte være nok for mange pilgrimme, men hvor ærgerligt ville det ikke være at vandre på caminonen ved Crus de Ferro i Rabanal-passet uden at have medbragt en lille sten, som man så symbolsk kan kaste fra sig.

Hvad der findes af sådanne riter kan man typisk læse i pilgrimsguiderne.

Formålet med disse riter er - for mig at se - at få blødgjort sindet, så det åbner for Guds herligheder. Jeg vil i den forbindelse minde om, at man jo også hjemmefra kan planlægge sine egen praksis. I 1998 valgte vi at besøge alle kirker på vores vej, foretage korstegn under passage af de ca. 20 daglige kors i kombination med samtidig hjertefokusering, hyppige gentagelser af Fader Vor, en af Frans af Assisi bønner samt et par af de Jakobsbønner, som vi fik undervejs. Man skal selvfølgelig vælge ud fra eget temperament. Desuden havde vi medbragt teksterne til en vandresang og en



pilgrimssang. Jeg kender andre, der har valgt at praktisere højtlesning af skriftsteder, bøn i alle kirker, knæfald, bordbønner ved måltiderne, rosenkransbønner, kontinuerlig hjertebøn under vandringen, daglige meditationer og forskellige indre øvelser. Alt dette vender sindet mod det hellige mål og styrker bevidstheden. Problemet er at skulle sætte dig ud over den „nordiske“ blufærdighed. (But who cares ? Pilgrim betyder fremmed. Medpilgrimmen fra Brasilien eller hvor møder du nok ikke igen !)

Da jeg kom hjem fra den 3.471 km lange pilgrimsvandring, fandt jeg ud af, at også vejen kunne opdeles i nogle vigtige faser. Men det hører ikke med i nærværende generelle beretning, men må vente til en senere artikel.

4. At komme frem - Ritet ved Det helligste

På samme måde som for Vejen er der til selve det hellige mål knyttet nogle traditioner, som man bør deltage i. Hvem vil tage til Santiago uden at gå op bag alteret og lægge hånden på ryggen af Sankt Jakob, der hvor muslingen sidder på hjertet. Hvem vil tage til Peterskirken i Rom uden at berøre Sankt Peters fod. Hvem vil tage til Mekka uden at gå rundt om Kaabaen. Deltager man i en påskehøjtidelighed, må man tage korset på sig.

Engagerer man sig ikke i riten ved det hellige mål, så kunne man jo lige så godt være blevet hjemme.

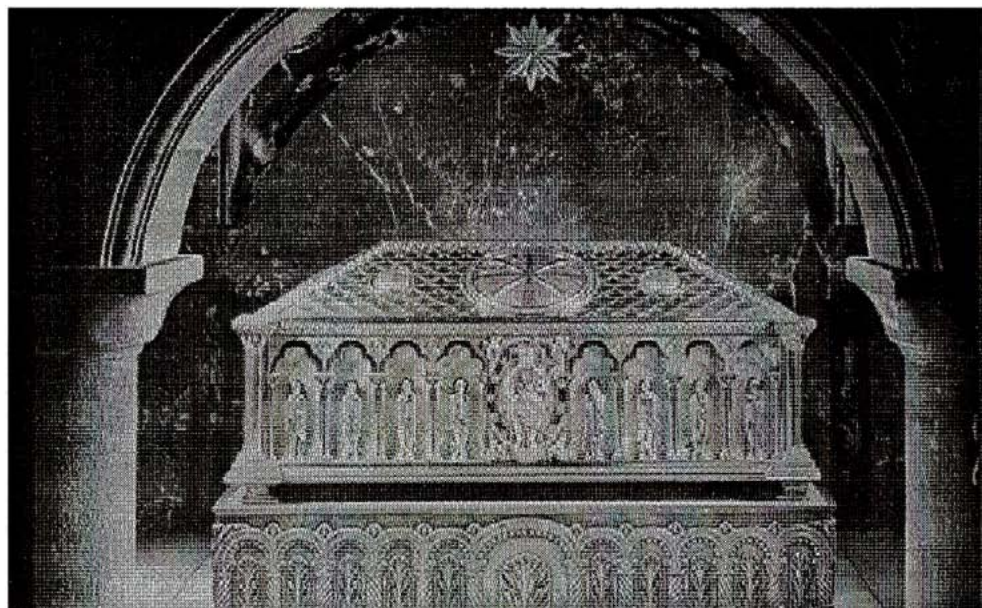
Mit voksenlivs største øjeblik var da

jeg d. 16. september 1998 lagde hånden på Sankt Jakobs hjertechakra. Også det mest ubeskrivelige øjeblik. Jeg kan bedst sammenligne det med at være et radorør med spænding over anode og katode og hvor så en lille impuls på antennen sætter strøm på hele radioapparatet. Det var som om alle Jakobsbønner slog ned i antennen netop der for at lade mig op. (Undskyld mig; men det ubeskrivelige kan altså kun beskrives med metaforer !)

Når du er ved det helligste, må du også huske på, hvad du kom for. Huske dit spørgsmål, din gåde, dit traume eller hvad det nu er. Typisk vil du i bøn anråbe om et svar eller en løsning. Er du ikke umiddelbart i stand til at formulere dig, kan du se lidt på den længsel, der fik dig til at gå pilgrimsturen. Tag dig god tid til din anrørelse. Vær også opmærksom på dine natlige drømme i de dage, du er på stedet.

En kvinde havde vandret i flere måneder og hendes reaktion i katedralen i Santiago var en stor tomhed og forladthed i kombination med en undren: "Var det ikke andet ?". En anden kvinde, der have gået i 2 ugers intens kontinuerlig hjertebøn brast i dyb rørende gråd, da orglet istemte melodien: "Nærmere, Gud, til dig, nærmere dig.". En dansk præst følte, at en død helgen i en sølvkiste ikke er hans sted og vandrede videre til Verdens Ende, hvor han oplevede fornyelse. Sådanne beretninger fra ankomsten til målet synes jeg er dybt interessante. Mit indtryk er, at Gud sjældent giver direkte svar, med mindre man har bedt di-





Det helligste - Sankt Jakobs skrin.

rette. Man kan overveje om den enkelte selv kunne tolke sine reaktioner ved pilgrimsmålet efter de samme principper, som man benytter ved arbejde med drømme, og dermed kunne få noget ubevidst hevet op til bevidstheden.

5. Er målet eller vejen det vigtigste? - Hvad vandrer du med?

I øvrigt vil man opdage, at man ikke blot vandrer *mod* et mål, men at man også vandrer *med* noget. Nemlig med din personlighed, med dit mest brændende traume, med et spørgsmål eller med din gåde; ja du vandrer med dine ubalancer, med din afmagt og med dine tvivl. Du vil opdage, at dette „med“ undervejs vil blive spejlet i dit pilgrimsmål. Set på den måde, kan

man sige, at du aldrig når målet - det helligste. Nej, men du opnår at din gåde bliver afspejlet, så du bedre vil kunne se og håndtere den.

Noget forenklet siger man, at du møder dig selv. Andre siger, at det ikke er målet der er vigtigst, men at det er vejen. Ingen af disse udsagn er efter min mening fyldestgørende.

Mystikken består netop i, at du aldrig ville komme af sted uden at have målet. Du opdager, at der foregår en interferens mellem dig - repræsenteret ved det du går *med*, altså dit sind og din sindstilstand - og den energi (arke-type), der er repræsenteret af det hellige mål. Vejen bliver den passage, hvor denne vigtige og livgivende interferens sker. Nåden er at opdage, at der er interferens mellem dig og det hel-





Er det vejen eller målet, der tæller? Går hun med noget, der interfererer med det hellige mål?

lige mål. Din relation til Gud er blevet levende.

Dette ville du næppe opleve uden at du udsatte dig for vejens ritualer og strabadser - eller sagt mere kort: uden at turde udsætte dig for Guds lys.

I Shirley MacLaine bog "Camino" beskriver hun en række fantastiske drømme og fantasier om hunde, jagende journalister, samkvem med Karl den Store og Oluf Palme samt nogle befrugtnings-, fødsels- og forvandlings-scener. Det forekommer mig, at hun udlægger disse som beskeder fra Gud. Sådan som jeg ser det, har hun overset, hvad det er, hun går *med*. Hun opfatter ikke, at det er pilgrimsmålet, der interfererer med hendes aktuelle livs-

problem. Derved misser hun, at se dybere ned i disse drømme og fantasiers elementer af personlig angst og hendes forhold til seksualitet og mænd. Det personlige forbliver ubearbejdet.

6. Hjemkomsten - Integrationen i dagliglivet

Har man gennemført en vellykket pilgrimstur, er der i sindet (bevidstheden) blevet åbnet en kanal til det hellige. Dette er en kæmpe lykke. Men det er også farligt. Mine personlige erfaringer viser, at man efter pilgrimsmålet skal sørge for at denne kanal lukkes igen. Den skal lukkes så kraftigt, at man kan føle sig fri til at virke i det profane liv igen, men alligevel ikke lukkes mere end at kontakten til



det guddommelige kan genskabes. For fremtiden vil jeg sørge for at afsætte nogle dage til at vandre væk fra målet, helst helt hjem. Integrationsarbejdet er mindst lige så krævende, som vandringen frem mod målet. Derfor er vandringen væk fra målet en effektiv måde at lukke kanalen og starte integrationen af de indsigter man modtog ved at gå sin pilgrimsvandring. Hjemkomsten er altså en del af pilgrimsriten.

Da jeg i 1998 efter 5 måneders pilgrimsvandring havde været hjemme i nogen tid, blev jeg overrasket over de mange ændringer, der var sket i mig. Min indstilling til mange livsaspekter var ændret. Jeg opdagede, at de „egen-skaber“ der hører „Jakobs-arketyper“ til, var blevet meget levende for mig. Det er jeg meget taknemmelig for.

Set i bakspejlet ville jeg gerne have været bedre forberedt til turen. Så var jeg nok heller ikke blevet så overrasket over, at Helligånden er virksom, at „arketyper“ virker. Jeg havde også været forberedt på hvilke påvirkninger jeg ville få og hvor stort arbejde det er at integrere dette i dagliglivet. I Jakobs Brev (2.14-26), som igennem tiderne er tillagt Sankt Jakob som forfatter, står der en del om tro og gerning. Det er netop denne tro fra Jakobs-vandringen, der skal indoptages, så den i det daglige udmøntes i gerning. Læs Jakobs brev inden din næste tur på caminoen !

—ooOoo—

Jeg er ret overbevist om, at man med en grundig forberedelse og en modig hengivelse i pilgrimsriten kan få store, store indsigter blot ved kortvarige intense valfarter. Det er sådanne erfaringer, der er mit motiv for nærværende artikel. Jeg ønsker at kreditere Michael Stubberup fra Nr. Snede for hans pilgrimskursus på Vækstcenteret med inspiration til at se pilgrimsvandringen som en rite beskrevet med arketyper.

—ooOoo—

Til slut vil jeg nævne, at det er min klare fornemmelse, at ”arketyper” er forbundet med hinanden. En vanding til Sankt Jakob grav i Spanien eller til den Sorte Madonna i Rockamadour i Frankrig vil begge få ”arketyper” Jesus Kristus til at virke i dit sind. Det er som om kristne pilgrimsmål alle peger på ham. Den længsel vi som efterkommere af Adam og Eva har efter genforening med Gud, får sund næring gennem alle skridt på en pilgrimsvandringen.

God pilgrimstur. Ultræia !

Rettigheder til denne tekst tilhører forfatteren. Forfatteren har givet tilladelse til at teksten udsendes til medlemmer af Foreningen af Danske Santiagopilgrimme i medlemsbladet „Pilgrimmen“.



På apostlens heste til Jakobs grav i Santiago

Børge Jacobsen fra Ebeltoft har i 2003 vandret i alt 3.200 km alene til Santiago de Compostela. I denne artikel fortælles lidt om forberedelsen og vejen. I næste nummer kan du læse mere om ankomsten til målet og om hvordan turen efterbearbejdes.

Af Børge Jacobsen

I rigtig mange år har jeg haft lyst til at gå en lang tur. Gå ud af min hoveddør og begynde at vandre og fortsætte i mange, mange dage. Komme om på den anden side af ømme fødder og muskler, bare fortsætte med at gå, gøre dagen enkel og overskuelig, kun koncentrere mig om at vandre. Jeg forestillede mig, at det ville være som at gå ind i mig selv, komme i kontakt med mig selv på et dybere plan. - Og sådan var det også!

Først da jeg mødte Bent Jul i 1999 (Bent og hans kone Karen gik i 1998 til Santiago fra København) og hørte om hans fantastiske pilgrimstur - og næsten samtidig mødte Michael Stubberup fra Vækstcenteret, som kunne lære mig noget om pilgrimsvandringens essens - først da blev det hele så konkret for mig, at jeg kunne realisere min drøm.

Mødet med disse to mænd og en indre parathed, en forståelse af at det skulle

være nu, hvor jeg er frisk og ikke om tyve år, hvor jeg ikke kan være sikker på, at helbredet holder, har gjort, at jeg kom af sted på en ordentlig måde i forståelse og harmoni med alle mine relationer.

En seks-måneders alenetur på ca. 3200 km ned gennem Europa kræver megen fokus og energi at sætte i værk. Motivationen skal være i orden, og man må regne med, at mange eksistentielle spørgsmål dukker op, der vil blive rodet op i ens selvopfattelse og ikke mindst i de dagligdags roller, som vi alle eksisterer i. Vibrationerne breder sig som ringe i vandet til ens nærmeste relationer, kone, børn, ekskone og videre ud i bekendtskabskredsen til venner og naboer.

Det provokerer folk både positivt og negativt at blive konfronteret med en person, der realiserer manges dybe længsel efter ro og fordybelse, en der står af ræset og gør noget så egoistisk som at dyrke sig selv og sine længsler i et halvt år.

Når jeg fortalte om mine planer, mødte jeg dog megen begejstring, stor undren, men stort set ingen fordømmelse.

Motivationen

Udover det at gå en rigtig lang tur ønskede jeg at undersøge og forholde



mig til min kristne kulturbaggrund.

Jeg har i mange år arbejdet med bøn og meditation, både buddhistisk og kristen. Jo dybere jeg kommer ind i dette arbejde, desto mere nødvendigt bliver det for mig at finde mit ståsted og en holdning til min baggrund. Lige-gyldigt hvilken spirituel retning jeg bevæger mig i, har jeg jo min kristne kultur med i bagagen. Derfor er det vigtigt at vide, hvordan jeg forholder mig til den.

Lige siden vi for ca. tusind år siden blev katolsk kristne her i landet og frem til reformationen, har vi vandret til apostlen Jakobs grav i Santiago de Compostela i Spanien og undervejs besøgt alle kulturelle betydningsfulde og kraftfulde steder.

Jeg syntes, at det ville være en god og konkret måde at undersøge disse historiske spor og begivenheder på, ved at vandre de samme veje som mine forfædre har gjort. Sporene ligger stadig fuldt synlige i Danmark og hele vejen ned til Santiago.

En anden grund til at tage på en sådan vandring, var behovet for en tænke-pause, en slags midtvejs- evaluering. Jeg er godt midtvejs i livet og behøvede at tænke lidt over, om jeg har gjort det, jeg gerne ville og nået mine mål. Er der noget, der skal laves om, og hvad vil jeg bruge resten af mit liv til?

Min sidste og ikke mindste grund var eventyret: Slippe alle dagliglivets for-

pligtelser, opleve friheden. Gå på opdagelse, møde nye mennesker, se fremmede kulturer og storslåede naturområder.

Forberedelser til turen

Tre år forberedte jeg mig og sparede sammen til pilgrimsvandringen. Jeg læste mange bøger om emnet, både historiske og nutidige.

På Vækstcenteret i Nr. Snede holdt Michael Stubberup flere kurser om pilgrimsfærd, her fik jeg blandt andet forståelse for psykologien i en pilgrimsrejse, og jeg fik værktøjer til at klarlægge mine motivationer og modstande.

Min kone og jeg gik en "prøvetur" i Sverige til den hellige Birgitta af Vadstena, en fantastisk hjælp til at forstå det projekt, jeg havde gang i. Det afklarede mange usikkerhedsmomenter mellem os og gav mig erfaring, som var rigtig god at have med i bagagen.

Sprogligt forberedte jeg mig ved at læse lidt tysk litteratur, og jeg tog et aftenskole-kursus i fransk. Engelsk kan jeg på almindelig samtaleniveau og vurderede, at på den Spanske Camino er der så mange udlændinge, at jeg kunne klare mig på engelsk.

Ved at studerer kort og bøger lagde jeg den danske rute ad Hærvejen og fulgte fjernvandrevej E1 gennem Tyskland til Sigen, som ligger på højde med København. Gik gennem Belgien til klostret Chevetogne. Kørte med tog til Vézelay



i Øst-Frankrig og gik sydpå til Le Puy. Jeg fulgte GR 65 til Pyrenæerne, og fortsatte ad Caminoen til Santiago. Jeg havde afsat syv måneder i alt. Fem måneder til nedturen og to måneder til hjemturen. De første to måneder ville jeg gå alene, derefter regnede jeg med at være moden til at få besøg. Min kone kom på besøg to gange, først i Belgien, hvor vi skulle fejre vores fødselsdage og anden gang en dagsmarch for Santiago. Den sidste dag ville vi gå sammen og siden fortsætte til Finis-terre.

Mine to børn på 17 og 22 år skulle jeg møde i St-Jean-Pied-de-Port ved Pyrenæerne den 13. juli og sammen med dem fortsætte de første ti dage i Spanien. Jeg var klar over, at jeg måtte tage toget et stykke for at nå til Pyrenæerne til d.13. juli.

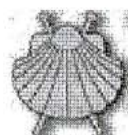
Jeg fik sparet 50.000 kr. sammen til udgifterne derhjemme og 50.000 kr. til turen. Til udstyr brugte jeg omkring tre tusinde kroner før afgang. Jeg gjorde mig mange overvejelser om min oppakning, det er ikke let at gennemskue, hvad der er brugbart fra aprilkulde i Danmark og til julivarmer i Spanien. Jeg brugte min gamle Bergans-rygsæk (40 liter).

Set i bakspejlet er det et letvægts-underlag Therm-a-rest, en let men varm sovepose med silke-lagenpose, og to svedtransporterende polyester T-shirts der har stået distancen, samt selvfølgelig et par gode vandrestøvler og sandaler. I begyndelsen havde jeg telt og kokegrej med, det var meget

fordelagtig her i landet. På grund af store mængder regn og dårlige campingmuligheder langs fjernvandrevej El sendte jeg syd for Hamburg, da landskabet blev mere kuperet, alt overflødigt hjem, bl.a. telt og kokegrej. - Jeg startede med fjorten kilo på ryggen, og endte på ca. ti kilo inklusive mad og vand.

I Tyskland boede jeg mest på vandrehjemmene. I Frankrig er det let at campere, men også let og billigt at bo på pensioner og refugier. I Spanien er der billig overnatning langs hele ruten.

Ud over alle forberedelserne til selve turen er det også vigtigt at få gennemtænkt hjemturen. Den har nemlig stor betydning for, hvordan man lander efter så lang og dyb en tur.



**SEND
PILGRIMMEN
NOGLE GODE
BILLEDER OG
EN BESKRIVELSE**



Reflektioner og dagbogsnotater fra pilgrimsvandring på Camino de Santiago juni – juli 2002

Af Lisette Villadsen, Odder.

Her sidder jeg gemt blandt kæmpe sten på en stejl skrænt, med udsigt til hav og himmel, der i dag flyder mere og mere sammen grundet havgus og lidt småregn. Stedet er Kap Finisterra. Verdens ende eller ej, så føles det som at sidde med grænseløsheden og uendeligheden som udsigt. Tågen, tætheden, himmel og hav der forenes og flyder sammen, understreger mystikken, længslen. For „verdens ende“ kan vel ikke ses med det blotte øje, da den ikke er af denne verden. Smukt og betagende er det, og det kildrer i mine storetæer, når jeg ser ned i havet.

Udsynet, klarheden var der undervejs på min vandring, på den flade højslette med brændende sol og de grønne og frodige bjerge omkring bl.a. Cebreio.

I øvrigt begyndte min pilgrimsvandring af Jacobsvejen også i regn og tæt tåge over Pyrenæerne, med en sigtbarhed ned til 5 - 10 m. Men vejen lå udfoldet foran mig, ingen omveje eller sidespring, godt hjulpet af den svenske helgeninde Birgitta's digt:

„Herre, vis mig din vej og gør mig villig til at vandre den.“

Den tvivl der har fyldt mit sind rigeligt

i mit liv, har her været borte med blæsten. De første 14 dage var jeg meget glad for de bekræftigelser de gule pile og muslingeskallen i diverse udformninger gav mig om, at jeg var på rette vej. Men senere på turen, var det forunderligt at opdage, at det nærmere var vejen/caminoen der gik med mig og mine ben blot fulgte efter med ro og stille sind.

Med muslingeskallen som ydre vejviser, symbolet på Venus - kærlighedsgudinden, oplever jeg, at det er de feminine aspekter som rummelighed, tillid og accept, der også gav den indre vejvisning til den ydre vandring. Symbolsk set kan de mange skridt være en måde at stille sig selv til rådighed for ny erkendelse og indsigt - at gå lysets vej.

40 dages rejse hjemmefra, 31 dages vandring til de ca. 800 km. fra Saint Jean Pied De Port til Santiago de Compostela.

Rejsen som pilgrim kan ses som et symbol på livets rejse, den ydre rejse er udtryk for en indre rejse. At være pilgrim er at opsøge et helligt sted, at være på vandring som en fremmed hos andre, ligesom vi mennesker er gæster her på jorden. Hele tiden undervejs mod noget større, at gå med en læng-



sel. Hensigten eller målet med turen kan være at søge fred i sjælen, kropslig helse, gå med forbønner, eller rejse for rejsens skyld med kærlighed til vejene. Det er en øvelse i at sige goddag og farvel, øve denne muskel og blive mere fortrolig med forladthedsfølelsen, ud fra at alt er forgængeligt her i livet, og mærke snerten af en større frihed i sig selv.

Selve vejen / Caminoen og målet er det jeg aktiverer i mig, når jeg går den lange vandring. Det ydre mål er at nå St. Jacob's grav i Katedralen i Santiago de Compostela og få velsignelse / syndsforladelse / have et ønske for livet. Så St. Jacob energien, hans kvaliteter bliver vækket i en. Symbolsk står han for at være stærk i sin tro, pilgrimmen over alle pilgrimme, at kæmpe for det man tror på, og at kærligheden skal komme til udtryk i handling.

Vejene følger stjernebilledet Mælkevejen, og energien på vejen siges at skulle forstærke alle menneskelige følelser, ved at energiliniere trænger ind i fødderne og energisystemet, med mulighed for større selverkendelse og afklaring af sine følelsesmæssige anliggender. Sandt eller ej, så virkede det på mig som jeg havde masser af energi, blev ikke særlig træt trods den fysiske udfoldelse. Netop hjemvendt mærker jeg ikke den store afklaring, men jeg har fået klarhedens forstørrelses lys omkring nogle af mine livstemaer, så min vej kan fortsætte.

Rejsen bliver en projektion på mine indre mål, spejlingen jeg sender ind i mig selv. Så syndsforladelse eller ej. Det at klargøre for sig selv rimeligt konkret, i få sætninger, hvad der er vigtigt for mig, hvad jeg ønsker for mit liv. Denne fokusering og målrettethed omkring hvad jeg vil og hvad der er væsentligt, tror jeg vil sætte sit aftryk og dermed få indflydelse på mit liv fremover.

Caminoen er et tidløst billede på en længsel og søgen. Vejen er åben for religiøse, spirituelle, kulturhistoriske hensigter, eller simpelthen for eventyret og den personlige udfordring, der er i et længere sammenhængende forløb med tid til fordybelse i det der er lige nu og her. Dertil kommer selvfølgelig den kropslige/fysiske udfordring.

Det er bevægende at gå den lange vej med bevidstheden om at så mange mennesker gennem århundreder har vandret den før mig og stadig vil gå vejen. Der er en mangfoldighed af mennesketyper og hensigter med at være pilgrim for en stund. Ung som gammel, rig som fattig. Her er det uvæsentligt hvad du laver, men væsentligt hvem du er bag den ydre identitet, hvordan du takler den modstand vejen giver dig. Går du med eller imod energien, kæmper eller accepterer du vejens vilkår og især din krops signaler. Dine hensigter med vandringen bliver forstørret og spejlet. Dine egentlige behov for mad, drikke og et sted at sove bliver væsentlige. Forfængeligheden er svær at vedligeholde.



holde, når man selv skal bære det hele på ryggen. Hermed bliver vilkårene ens for alle, med en følelse af lethed og frihed til følge, og en følelse af umiddelbar solidaritet og samhørighed med dine medpilgrimme. På tværs af sprogbarrierer, alder, køn, uddannelse og anden status.

Jeg valgte at gå turen alene, ud fra at Caminoen er vejen man går med sig selv til man finder sig selv. Men der er jo mange andre på ruten med masser af muligheder for at spejle sine mange sider positive som negative. Caminoen indeholder alle aspekter. F.eks. så jeg min indre kritiker ved et måltid, hvor en franskmænd tydeligt viste sin skepsis, da jeg sagde jeg var protestant. Han mente ikke vejen var for mig. En Hollænder kom mig hurtigt til undsætning, for som han sagde var Caminoen der før Luther levede.

Også i vejret viste mangfoldigheden sig i juni måned. Der var regn og tåge, kølige vinde i bjergene, stegende sol på højsletten, blæst og overskyet behagelig vandretemperatur, når man har 8 kg. på ryggen.

Alt er relativt. Da jeg begyndte min vandring ved Jean Pied de Port, lidt stolt over mit forehavende om de 800 km. der skal bestrides, møder jeg flere, der har været på vej i 1 - 3 måneder startende fra Holland, Paris, Le Puy eller hvor de nu boede i Frankrig. Så mit perspektiv ændres og en vis ydmyghed indfandt sig. Hvorimod jeg senere så, hvor mange der starter deres tur ved Astorga, eller senere 100 - 200

km. før Santiago. I forhold til dem følte jeg mig lidt mere pilgrim. Der ser man sandheden i at vi alle får den rejse, vi har brug for, og at al sammenligning er nytteløs. For der er altid nogen der er større eller mindre end mig, osv.

Den lange vandring, kroppens og føddernes rytme skaber en slags meditativ tilstand. Med den ydre fysiske bevægelse følger en indre bevægelse, og sår i sindet renses og heles. Rytmen skaber rum for stilhed og fordybelse. Tempoet sættes ned og åbner sindet for noget større, for menneskerne omkring mig og for skønheden i naturen. Kropsbevidstheden skaber et nærvær og større forankring i nuet. Sindet kunne ikke opsluge al min bevidsthed, så der blev mulighed for større opmærksomhed til min krops indre energifelt, åndedrættet, hjerterytmen. En oplevelse af, at når tankerne aftager giver det mulighed for at noget andet og dybere træder i stedet.

*At rejse er at leve
og at leve er at bevæge sig
og blive bevæget.*

Lykke på din rejse.

Lisette Villadsen,
Mejsevej 17,
8300 Odder,
email: lisette.villadsen@odder.dk



Pilgrimsveje i Portugal

Erfaringer med pilgrimsvandring i det nordlige Portugal. En artikel om hvordan man finder hjælp til planlægning af en pilgrimsvandring i Portugal. Læs også Steens artikel om han og hans kærestes oplevelser, da de kom fra Portugal til Spanien og vandrede ad Camino de Portugés.

Af Steen Freudendal, Avignon

I august/september måned (2002) gik min kæreste og jeg fra Fátima i Portugal til Santiago de Compostela i Galicien i Spanien. Fátima, eller mere korrekt: Cova da Iria, er efterhånden blevet et meget stort valfartsmål for katolikker efter at Jomfru Maria ifølge katolsk tro åbenbarede sig for 3 børn i 1917. Fátima ligger ca. 110 km nord-øst for Lissabon, og byen ligger ikke på en af de oprindelige pilgrimsruter, men jeg vil mene, at stedet i dag vil være et naturligt stop på vejen mod Santiago de Compostela - i hvert fald for katolikker.

Fra Fátima var det vores hensigt at finde ind på én af de oprindelige pilgrimsruter og derefter følge denne til Coimbra og videre til Porto og derefter følge ruten langs vandet hele vejen til Valença ved den spanske grænse og videre ad El camino Portugués til Santiago de Compostela. En strækning på knap 500 km, som kan gøres på mellem 2 og 3 uger.

Pilgrimsruterne

Pilgrimsruterne i Portugal er mange, men litteraturen derom er sparsom. Det lykkedes os dog at finde en forholdsvis nyudkommet portugisisk bog med flere ruter indtegnet i hovedtræk. Ruterne i Portugal går fra Algarvekysten og nordpå enten over Lissabon eller længere inde i landet tættere på Spanien. Efter Lissabon forgrener ruterne sig flere gange og især på de sidste 130 km i Portugal, er der mange forgreninger. Senere i Pontevedra i Spanien fandt vi en ganske udmærket spansk bog med meget detaljerede kort over hele ruten fra Porto via Barcelos, Ponte de Lima, Tui og helt til Santiago de Compostela.



Eukalyptusskov.



Bogen kan anbefales, hvis det er den rute, man ønsker at følge.

De fleste pilgrimsruter i Portugal er ikke afmærkede. Så vidt jeg er orienteret er det kun ruten fra Porto via Barcelos til Valença, der er afmærket, men den portugisiske pilgrimsforening arbejder på at afmærke flere af ruterne.

Eukalyptuskov

Da Portugal er gennemskåret af hoved- og motorveje, og vi kun kendte ruten i hovedtræk, var det sin sag at finde en egnet vandrerute, og især også fordi skiltning i Portugal er uhyre sparsom. Da det både er farligt og uinteressant at gå langs de store veje, valgte vi, så vidt det var muligt, at gå langs de mindre befærdede veje samt på skov- og grusveje. Flere gange fulgte vi også sporene fra nedlagte jernbaner. Vi fandt i en boghandel i Fátima nye turistkort i størrelsesforholdet 1:185.000-200.000 og i Coimbra lykkedes det endog at skaffe de nødvendige 12 topografiske kort i størrelsesforholdet 1:50.000, så vi var godt hjulpet på turen derfra. Kortene var dog ikke helt nye, men acceptable. Det lykkedes os således næsten at undgå de befærdede veje og alligevel passere de steder, som vi havde kendskab til at pilgrimme i middelalderen kom forbi.

Atmosfæren

Man føler sig som pioner, når man i Portugal går med et 15 år gammelt topografisk kort i den ene hånd og en utilstrækkelig guide i den anden, men

samtidig skærpes sanserne. Og det er interessant at se hvorledes gammelt og nyt mødes. Portugal er et land i udvikling (og måske især her op til EM i fodbold i 2004), og der bygges som aldrig før.

Desværre er portugiserne nogle værre skovsvin, og det kræver lidt tilvæning. Ellers er det herligt at vandre gennem et landskab af olivenlunde og eukalyptusskove. Ikke mindst ved havet er der dejligt med den friske havluft og de mange muligheder for at skylle støvet af sig. Figentræerne gror som ukrudt og landskabet er rigt varieret, dog med kålplanten som altdominerende grønsag. Det portugisiske køkken er generelt godt, og til aftenmåltidet findes der ikke bedre end en veltilberedt skålfuld af den lokale suppe: caldo-verde (hvortil føromtalt kål anvendes) samt en stor grillet fisk og til dessert: budding eller meget andet. Og måske et glas af den portugisiske vin.

Santiagopilgrim i Portugal

Det er ikke så almindeligt at møde santiagopilgrimme i Portugal og befolkningen kender bedre til fátimapilgrimme. Da vi eksempelvis fandt en gul pil malet ved katedralen i Porto og spurgte de lokale om, hvad det kunne betyde, var der én der hårdnakket påstod, at det var fra et cykeløb, der en gang var afholdt!

Stranden ved Póvoa de Varzim
Der er ingen pilgrimsrefugier i Portugal endnu, men det kommer måske. Vi fandt ved en tilfældighed ud af at de





Stranden ved Póvoa de Varzim.

frivillige brandværn af og til giver husly til pilgrimme, så det benyttede vi os af flere gange. Der er også flere religiøse enheder, man kan overnatte hos, men det kræver formentlig, at man er katolik. Og hvis man er et par og gerne vil bo i samme rum, kræves det helt sikkert at man er gift! Ellers må man ty til pensioner og hoteller. Pensioner koster fra omkring 25€ for et dobbeltværelse.

Stemplerne i pilgrimspasset er nødvendige, hvis man vil have et pilgrimsbevis i Santiago de Compostela, og det klarer turistbureauerne, borgmesterkontorerne, de frivillige brandværn eller sågar politiet.

Seværdigheder

Der er mange interessante steder på ruten, men især Coimbra og Porto er oplagte set med pilgrimsøjne. Mange af de mindre byer er dog også et besøg værd fx Soure og Viana do Castelo, og man finder en del Santiago-kirker og Skt. Jakob-figurer langs ruten. De fle-

ste kirker er dog aflåste det meste af dagen, men hvis man kan finde ud af hvor præsten befinder sig, viser han som regel gerne kirken frem. Ofte ved han dog bemærkelsesværdigt lidt om santiago-pilgrimsvandring og de symboler, der knytter sig dertil.

Afslutning

Alt i alt er det interessant at prøve kræfter med pilgrimsruterne i Portugal, og en oplevelse som kan anbefales. Man skal blot være forberedt på at de fleste ruter altså ikke er afmærkede, så det er en hjælp, hvis man er god til at læse kort og anvende kompas, og kan man en smule portugisisk, vil det heller ikke være af vejen.

Litteratur

- Carlos Gil, João Rodrigues: *Por caminhos de Santiago (portugisisk), Dom Quixote, 2000, ISBN 972-20-1617-2.*
- Celestino Lores Rosal: *De Oporto a Santiago (spansk), med topografiske kort, Xacobeo '99, pris: 12€, ISBN 84-605-9756-3.*
- Rod Pascoe, Francis Davey: *The Camino Português from Oporto ..., 1998 med senere opdateringer, Confraternity of Saint James - UK, 3€ - ISBN 1 870585 41 0.*

Topografiske kort

- 1:50.000 - IGN, Av. Fernão de Magalhães 87-3., Coimbra, pris: ca. 5€ pr. stk.
- 1:25.000 - Livraria Arnado, Rua João Augusto Machado 9-11, Coimbra, pris ca. 5€ pr. stk.



El Camino Portugués

Erfaringer fra vandring på den portugisiske rute i Spanien. Artiklen kan læses som en forlængelse af Steens beskrivelse af strabadserne på turen i Portugal. Turen her i Spanien er meget lettere og ender i det velkendte Santiago de Compostela. Artiklen giver gode erfaringer til planlægning af denne strækning.

Af Steen Freudendal, Avignon

Kilometersten ved Tui

Som nævnt i artiklen om pilgrimsveje i Portugal gik min kæreste og jeg fra Fátima i Portugal til Santiago de Compostela i august/september måned (2002). Efter at have klaret strabadserne i Portugal på egen hånd, var ankomsten til Tui i Spanien som at komme til civilisationen med dertil hørende refugier og den afmærkede pilgrimsrute. Ruten starter straks, man er kommet over broen over Rio Minho, og på ruten ind til Tui passerer man stenen hvorpå der står, at nu er der godt 115 km til Santiago de Compostela.

Ruten og refugierne

El camino Portugués går fra Tui via Redondela, Pontevedra og Padrón til Santiago de Compostela. Og har man en lille uges tid til overs kan ruten anbefales. Strækningen er fyldt med interessante pilgrims-historiske mindesmærker. Og ruten går gennem et skønt galicisk landskab, men man kommer dog ikke særligt meget op i højderne.



Kilometersten ved Tui.

Bortset fra bl.a. de første kilometer fra Tui følger El camino Portugués næsten udelukkende små veje og stier gennem til tider idylliske områder. Afmærkningen af ruten er bl.a. foretaget ved hjælp af kilometersten hvorpå der er angivet afstanden til Santiago de Compostela med meters nøjagtighed!

Ruten er fint afmærket, men vil man gerne vide mere, har Xunta de Galicia udgivet en glimrende 44-siders folder på bl.a. spansk og engelsk. Folderen er fyldt med fotografier, tekst og mange gode adresser.



Ponte Ulló nær Pontevedra

Der er glimrende refugier i Tui, Redondela, Pontevedra og Padrón, sidstnævnte havde dog en del problemer med strømmen. Der er formentlig også et provisorisk refugium i Briallos syd for Caldas de Reis; vi hørte om det, men så det ikke med egne øjne.

El Pedrón

Et af højdepunkterne på ruten er Padrón, hvor stenskipet med den hals-huggede Skt. Jakob ifølge legenden skulle være drevet ind i tidernes morgen for meget længe siden. I Iglesia de Santiago kan man se den sten hvortil omtalte stenskip efter sigende skulle

have været fortøjet. Stenen el Pedrón bliver i øvrigt anvendt som alter i kirken. Da vi besøgte kirken, sad der en kustode og holdt øje med stenen. Troede jeg i hvert fald. Da jeg havde spurgt ham to gange om muligheden for at få et stempel i pilgrimspasset, og ikke modtaget noget svar, opdagede jeg at han sad og sov med åbne øjne! Han var noget utilfreds, da jeg endelig fik ham vækket, men jeg fik da et stempel i pilgrimspasset.

Ellers er Padrón berømt for sine små peberfrugter, som man dyrker overalt i området. De blev oprindeligt importeret fra Mexico i det 16. århundrede.



Ponte Ulló nær Pontevedra.



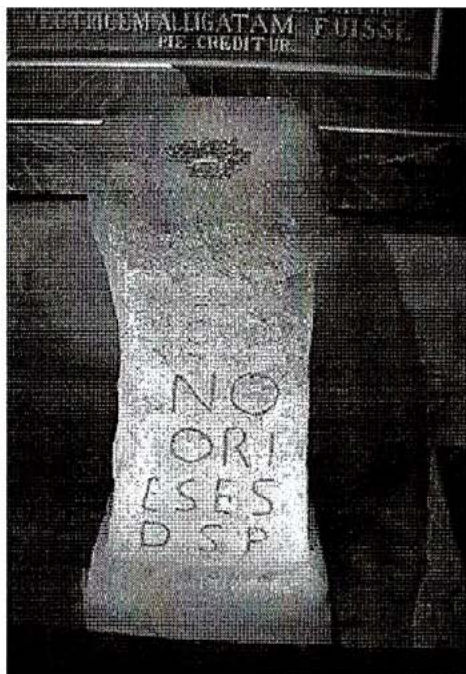
De smager ganske udmærket, men man skal vist nok tage sig i agt for de stærke af slagsen.

Katedralen i syne

Fra refugiet i Pádrón gik turen forbi Fuente del Carmen med stenrelieffet af Skt. Jakob i stenbåden videre mod Santiago de Compostela. Sørgeligt var det at se de nedbrændte skove 5 km før byen, men endelig var katedralen inden for synsvidde, og vi fik taget det obligatoriske ankomstbillede. Derefter ind for at sikre sig et pilgrimsbevis for veludført dåd. Denne gang gav jeg udtryk for at jeg havde vandret af udelukkende kulturelle årsager (og ikke fx spirituelle årsager), og jeg kunne derfor ikke modtage et af de sædvanlige pilgrimsbeviser, nej jeg fik et helt andet bevis affattet på spansk og ikke på latin. Så er det prøvet med.

Og til sidst lidt om vejret

August/september måned i år viste sig at være fortrinlig til vandring i Portugal og Galicien. Temperaturen var passende og vi oplevede intet regnvejr bortset fra lidt finregn de sidste 5 km ind til Santiago de Compostela. Trængsel var der i øvrigt heller intet af. Refugierne havde vi nærmest for os selv, og på hele ruten mødte vi stort set kun ét par pilgrimme. Det var et svejtsisk par, der kom fra Santiago de Compostela og skulle videre til Fátima.



Sankt Jakobs fortøjningspæl i El Pedrón.

SKRIV EN
ARTIKEL TIL
PILGRIMMEN



Interview med foreningens formand

Redaktionen vil i hvert nummer foretage interview, der belyser vigtige sider af pilgrimmenes liv og tanker. Her følger et interview med Henrik Tarp, foreningens formand siden starten.

Af Bent Jul

Hvornår fik du din første tilskyndelse til en pilgrimstur?

Jeg stiftede bekendtskab med pilgrimsvejen første gang i 1987, hvor jeg var på reseachtur i Galicien. Jeg var selvfølgelig godt klar over, at der fandtes en pilgrimsvej gennem det nordlige Spanien, den havde jeg mange år tidligere læst om, da jeg gik på universitetet, men pilgrimsvejen var dengang kun en brik i al det stof man ellers skulle sætte sig ind i. I 1987 så jeg så med egne øjne, hvad det i virkeligheden var. Og her blev de første kim lagt til en senere pilgrimsvandring.

Hvornår kom du af sted? Hvordan var turen?

Min første vandring kom dog først i jubelåret 1993, hvor jeg arrangerede en grupperejse ad pilgrimsvejen. Vi kørte i bus fra Danmark til Astorga, som skulle være vores udgangspunkt. Ingen, heller ikke mig selv, var helt klar over, hvad det ville sige at vandre ad pilgrimsvejen. Mange af deltagerne var det heller ikke. Der var tusindere af pilgrimme på vejen. Vi gik næsten i gåsegang. Alle refugier var over-

fylde og da vi havde bus med var det vanskeligt at komme ind og få tag over hovedet. Det blev alt i alt en noget speciel tur, men den satte tankerne i gang.

Kan du huske din første ankomst til Katedralen i Santiago og hvad det gjorde ved dig?

Ankomsten til katedralen dette år overskygges faktisk af ankomsten til Monte del Gozo. Vejret var klart og for en gang skyld kunne man i det fjerne ane konturerne af katedralens tårn. Jeg fulgte på det tidspunkt sammen en ung pige, der var katolik. Hun faldt spontant på knæ ved synet og bad en takkebøn for at være nået så langt. Ved katedralen var der et menneskemylder af dimensioner, der tog opmærksomheden fra det væsentlige. Katedralen var propfuld af pilgrimme og turister. Så mange at jeg ikke husker om jeg i det hele taget nåede "turen rundt" ved alteret. Køen til pilgrimskontoret var flere hundrede meter og det tog adskillige timer før vi kunne få udstedt vores pilgrimsbevis. Det år var der simpelthen for mange på pilgrimsvejen. Jeg har senere undgået netop jubelårene for at få en mere fredfyldt og rolig vandring.

Hvad betød turen for dig?

Denne første vandring ændrede mit indre liv totalt. Jeg gik det meste af turen sammen med en god ven som var katolik. Under de mange timers vandring fik vi vendt mangt et væsentlig spørgsmål. Alt sammen medvir-



kende til en radikal ændring i min livsopfattelse.

Har du været af sted siden?

Turen i 1993 blev ikke den sidste. Der var så mange uopklarede spørgsmål i forhold til det at vandre netop lige der, at en vandring ikke kunne klare det. Jeg er vendt tilbage år efter år og har vel alt i alt gået pilgrimsvejen 8 gange. Disse 8 gange fra såvel Astorga, som fra S.J.P.de Port, Olerón inde i Frankrig og over Somport. Og jeg er ikke færdig endnu. Desværre har slidgigt i fødderne sat noget af begrænsning for de lange vandringer.

Du var med til at starte foreningen. Hvad fik jer til det?

Oplevelsen det første år var så stor, at jeg syntes andre herhjemme skulle have den samme oplevelse. Derfor arrangerede jeg nogle rejser de efterfølgende sommerperioder for 10 - 14 interesserede. Jeg kunne se at interessen var stigende år for år for at vandre ad pilgrimsvejen. Henvendelserne blev flere og flere. "Gamle" pilgrimme spredte rygten, nogle begyndte at holde foredrag om pilgrimsvejen, dag- og ugeblade fik nys om dette "mærkelige" at foretage en pilgrimsvandring. Allerede i 1995 indså jeg, at det var nødvendigt med en forening, der kunne hjælpe de der gerne ville vandre ad vejen. Også fordi de ikke skulle løbe ind i vanskeligheder, der kunne være undgået, såfremt de havde fået bedre information. Med udgangspunkt i nogle venner vi havde fået i løbet af de forgangne års vandring tog jeg initiativ til at starte foreningen. Vi var de

første måneder 5 pilgrimme i foreningen. Den første generalforsamling var vi 35 og nu nærme vi os 300. Det viser måske lidt om at ideen ikke var så ringe endda.

Er der noget i bestyrelsen som lægger dig personligt stærkt på sinde?

Det vi talte om i den spæde begyndelse er lykket til overmål. Derfor må andre mål sættes. Foreningens medlemmer er spredt over det ganske land. Af den grund så jeg gerne, at foreningen med de mange medlemmer var i stand til, foruden den årlige generalforsamling, at holde sammenkomster/arrangementer rundt i landet, for på den måde at få det enkelte medlem til at føle sig knyttet til en forening, og ikke kun et kontor, hvor man betaler sit årlige kontingent og nogle gange om året får tilsendt et medlemsblad.

En sag du brænder for?

Jeg brænder for et refugium. Ligesom det vi ser i Rabanal del Camino (den engelske pilgrimsforening). Foreningen er stadig for lille til så stort et projekt - det kræver mange penge og mange frivillige hvert år. Ideen er ikke opgivet, men pt. er det desværre ikke muligt i foreningsregi.

Hvordan forestiller du dig pilgrims-væsenet udvikle sig i en moderne verden?

Pilgrimsvandring er blevet lidt af et modefænomen de sidste år. Desværre, synes jeg, for det skal ikke være moderne at gå pilgrimsvandring. Det skal være en vandring, der skiller sig radi-



kalt ud fra alle andre typer at gå på. På hvilken måde den skal skille sig ud, må den enkelte pilgrim selv overveje. Pilgrimsvandringen kan måske for det moderne menneske i et atomiseret samfund, for nogen, blive den kerne, man år efter år kan vende tilbage til. Muligheden for at "genfinde" sig selv sammen med naturen. Naturen her forstået i meget bred betydning lige fra Gud til selve naturen. Muligheden for at erkende at livet kan leves på ganske andre måder end det sker til hverdag, og at man absolut ikke er nødt til at bestige verdens højeste tinder, drøne ned ad floder i vild fart eller springe ud med elastik om fødderne for at føle at man lever, men at det ske under helt andre auspicer

Vi siger tak til Henrik og ser fem til, at vi kan anmelde hans pilgrimsbog som forhåbentlig kommer i trykken i år.



MEDLEMMERNES SPALTE

Pilgrimssteder i Danmark

Af Gunnar Christensen

På foreningens hjemmeside er der et menupunkt der hedder PILGRIMSTEDER - her kan du klikke et Danmarkskort frem (uden Bornholm. Undskyld!).

Klikker du på de røde felter får du en kort beskrivelse af et sted med relation til Sct. Jakob traditionen. Foreløbig er der tre lokaliteter:

- Jetsmark Kirke
- Århus Domkirke
- Tyrsted Kirke

Har du nye eller supplerende oplysninger er jeg meget interesseret i at høre fra dig. I øjeblikket arbejder jeg med Ballerup Kirke.

Det er målet at få alle Jakobsteder registreret så kortet til sidst ligner en rødspætte.

Skriv hvis du har oplysninger. Adressen er i forbindelse med opslaget på nettet.



Omveje til Santiago

Af Eva Andersen, redaktionen

"Omveje til Santiago"

Rejser i Spanien

af Cees Nooteboom

forlaget Tiderne skifter 1998

Hvis man har lyst til at få opfrisket sine minder fra egne ture på vejen til Santiago - til igen at tage af sted og til at gå ad nye veje, så er denne bog lige det rigtige.

Cees Nooteboom, der har færdedes på mange veje i Spanien i over fyre år, beskriver i denne bog mange af sine tanker om at være rejsende, altså pilgrim. Tanker, jeg tror, vi alle har gjort os. Han har rejst i bil med et helt bibliotek på bagsædet, mest om spaniere og om arkitektur og historie. Han har måttet sætte sig ind i fagudtrykkene på sit eget modersmål, for at kunne læse de spanske arkitektoniske fagudtryk og være sikker på, hvad der var be-

skrevet om de forskellige dele af bygninger.

Han elsker at gå i antikvarier og finde spændende bøger om historie og arkitektur. At følge ham til "stilhedsdal" og mange andre steder, er som at være der selv.

Selvom han mest beskæftiger sig med den syd/nordgående vej, møder man ham pludselig på steder, hvor man selv har været. At følge ham i tankerne får en til at hente landkortene frem igen for at finde de små landsbyer og områder han beskriver, og man befinder sig pludselig på vejen igen.

Jo, det er godt nok omveje til Santiago, men det er dem, der gør det hele spændende og dem, der giver en lyst til at tage af sted igen og igen. En bog, der er god at have med i erindringer, når man er afsted.

Foreningens hjemmeside
www.santiagopilgrimme.dk



En hilsen til pilgrimsforeningens medlemmer fra den tidligere redaktør af Pilgrimmen

Af Gunnar Christensen

Det var efter mange overvejelse og ikke uden betænkelighed at jeg tidligere på året bad om at blive fritaget for hvervet som redaktør af Pilgrimmen og som medlem af bestyrelsen af foreningen.

Normalt plejer jeg ikke at løbe af plads før tiden. Men i forbindelse med udgivelsen af det sidst udkomne nummer af Pilgrimmen havde jeg to oplevelser der gjorde det klart for mig, at det var bedst at forlade posterne - både for foreningen og for mig selv.

For det første udkom Pilgrimmen med en graverende ombrydningsfejl hvor halvdelen af en artikel havde skjult sig under første halvdel. Det kan man godt klare på computeren men naturligvis ikke i en papirudgave. Jeg blev gjort opmærksom på fejlen da ca. halvdelen af bladene var sendt ud. Så i sidste oplag var fejlen naturligvis rettet - og hele artiklen bringes i næste nummer.

Den anden og værre oplevelse var at blive ringet op af et venligt medlem der bad om et af de tidligere numre af bladet, og så at svare hende kort for hovedet. Det er hverken min natur eller det jeg ønsker. Og det beklager jeg

meget.

Årsagen er for meget arbejde i det daglige. Det som skulle være en hyggeligt fritidssyssele blev til en belastning.

Da jeg er sikker på at der er mange der er langt bedre skikket til at varetage opgaverne end jeg, kan det kun blive til en fordel for foreningen - selv om jeg naturligvis ved, at min beslutning her og nu kan have været til besvær.

Tak for et spændende samarbejde i bestyrelsen og ikke mindst med foreningens medlemmer.

På gensyn til generalforsamlingen.

oooOooo

Den nye redaktionsgruppe ønsker at udtrykke en hjertelig tak for det store arbejde Gunnar har udført med de første numre af Pilgrimmen. Det er et godt fundament, som vi vil forsøge at bygge videre på.

*Eva Andersen
Gyrithe Schmidt Madsen
Bent Jul*



Aktivitetskalender medio 2003

29. Maj –
1. Juni

Pilgrimsvandring Vadstena-Väversunda-Nässja-Vadstena. Sverige.

Afslutning om søndagen i Klosterkyrkan med en åbningsgudstjeneste for "Birgitta-året", der festligholdes fra 29. maj til 10. august. Der vil være oplysninger om div. arrangementer hos pilgrimscentrum, tlf. 0046 (0)143-10571 eller e-mail: pilgrim@pilgrimscentrum.org.

Der vil også være et udstillings- og informationstelt foran klostret. Der sker noget hver eneste dag i denne periode.

7. Juni –
9. Juni
Pinsen

Pilgrimsvandring på Fyn

Middelfart – Odense

Kontaktperson: Grethe Plough, tlf. 64 41 88 39.

Gruppe fra Fredericia tilslutter sig.

Assens – Odense, begynder først pinsedag.

Kontaktperson: Tore Nyberg, tlf. 66 11 58 86.

Fåborg – Odense

Kontaktperson: Erik Otto Kragh,
tlf. 66 14 11 26, mobil 23 48 17 64.

Svendborg – Odense

Kontaktperson: Anette Foged Schultz, tlf. 62 27 11 15.

Nyborg – Odense, støder til Svendborgruten i Ryslinge pinsedag efter gudstjenesten.

Kontaktperson: Andreas Dybkjær tlf. 20 11 19 63.

Fredericia – Odense, støder til Middelfartgruppen pinsedag efter gudstjenesten.

Kontaktperson: Elin Skoven, tlf. 75 92 27 61.

Pris: mellem kr. 200,- og kr. 300,-.

Alle ruter ender 2. pinsedag ved Domkirken, hvor sognepræst Anne Birgitte Reiter prædiker ved en fællesgudstjeneste.

Der henvises i øvrigt til Foreningens hjemmeside

www.santiagopilgrimme.dk, hvor du kan læse mere eller finde links til nogle af de omtalte arrangementer.



7. Juni - **Pilgrimsvandring på Als i pinsen**
 9. Juni Vandringen "Als rundt". Indledes i Sønderborg pinselørdag den
 Pinsen 7. juni, og her ender turen også 2. pinsedag om eftermiddagen
 ved en gudstjeneste, hvor biskop Niels Henrik Arendt prædiker.
 Kirkerne med mulighed for en stille andagtsstund. Dagene be-
 gyndes og afsluttes i den nærliggende kirke.
 Overnatning finder sted på lokale skoler.
 Bagagetransport mellem overnatningsstederne.
 Varm aftensmad på overnatningsstederne.
 Pris: kr. 350,-.
Kontakt:
<http://www.folkekirken.dk/stifter/hadersl/sonderborg/sctmarie/pilgrim.htm>
 Lærer Lene Norup Nielsen, Stevning. Sognemedhjælper Louise
 Oxlund, Sønderborg, tlf. 7442 3067.
 Sognepræst Peter Grønlykke, Sønderborg, tlf. 7442 3127.
10. August – **Vandring på Klosterleden.**
 17. August **Sverige**
 Samling i Söderköping 10. aug. kl. 17.
 Afslutning i Vadstena.
19. August – **Söderköping- Östra Husby-Kolmården.**
 21. August **Sverige**
 Samling 19.9 kl. 17 på St. Laurenti Församlingshem.
25. Oktober **Generalforsamling**
 Foreningen af Danske Santiagopilgrimme.

Emner, egne foredrag eller lignende, til aktivitetskalenderen
 indsendes til:
redaktionen@santiagopilgrimme.dk



Ny Redaktion

Den nye redaktion er nu kommet godt i gang. Vi vil bygge videre på det grundlag der er skabt gennem de første 4 blade. Vi har denne gang medtaget en del stof fra Pilgrimmen nr. 5, som kun findes på vores hjemmeside, for vi synes at der her lå en række artikler, som mange vil sætte pris på at have på tryk.

Vi har opdaget, at det er en stor opgave at redigere og gøre et blad moden til trykning. Derfor har det også glædet os, at bestyrelsen har bevilliget den nødvendige hjælp hos et lille firma, som hjælper os med opsætning og trykning. Vi har lovet bestyrelsen, at vi udgiver et blad før sommerferien og om muligt et før generalforsamlingen d. 25. oktober 2003.

Vi vil opfordre dig til at kontakte os med stof, du gerne vil dele med andre pilgrimsinteresserede. Vi er meget interesseret i artikler om pilgrimslivets mange forskellige aspekter. Bogamnelser mødes vi også med megen interesse. Har du gode tegninger eller foto er vi meget interesseret i at få dem – helst indscannet.

Vi vil lave en aktivitetskalender. Vi opfordrer alle til at skrive ind om de pilgrimsarrangementer og foredrag, de hører om. Vi vil nemlig gerne informere om sådanne aktiviteter uanset, hvem der står for dem – for vi vil modvirke grøftegravning mellem de forskellige initiativtagere.

Vi laver også Læserens Spalte til kommentarer, små annoncer og ef-
Hvis du f. eks. mangler en bog, en oplysning eller en rejse-
vi dig til at benytte den.

terlysninger,
fælle, henviser

Venlig hilsen
Redaktionen

Det vi tror på

- Medlemsbladet kan fremme foreningens formålsparagraf
 - I Danmark kan man ikke have en forening uden et medlemsblad
 - Medlemsbladet har betydning for sammenholdet i foreningen - både gamle og nye medlemmer - fordi man får noget for medlemskontingenter
 - Der er medlemmer, der ikke er fortrolig med internettet
- Medlemsbladet har stor betydning for formidling af konkret viden og erfaring til et stigende antal danskere, der interesserer sig for pilgrimslivet
 - bladet skal ikke alene fokusere på den specifikke interesse for Jakobsvejen, men skal også formidle information omkring pilgrimsaktiviteter i ind- og udland
- Medlemsbladet skal have en form, så medlemmerne får lyst til at genime det og bruge det i passende sammenhænge
 - det skal derfor ikke være præget af for meget "administrativ" information
 - det skal kunne stå alene, men der skal henvises tyrtigt til foreningens hjemmeside, hvor man vil kunne finde mere uddybende materiale
 - artikler vil kunne overføres til hjemmesiden alt efter behov og under respekt af forfatterne
- Grundholdningen i medlemsbladet må være den samme som man finder på Jakobsvejen, nemlig åben, søgende og kristen - Den skal søges afspejlet i bladet.
- Beslutningsprocesserne skal være enkle, dvs. at bladet udgives på redaktionens ansvar uden godkendelse i bestyrelsen.



Formål og afgrænsning

- Medlemsbladets **udgangspunkt** er foreningens formålsparagraf
 - Vægten lægges på følgende dele
 - udbrede kendskab til pilgrimsvejen til Santiago de Compostela
 - bistå med råd og vejledning
 - holde forbindelsen med tilsvarende foreninger
- Dets navn er fortsat **"Pilgrim men"**
 - fordi der også skal formidles information om emner der ligger ud over formålsparagraffen, nemlig af andre aspekter af pilgrimsinteressen i ind- og udland

- **"Pilgrim men"** vil fremme beretninger fra pilgrimsoplevelser og "vejen" (pilgrimsvejen, forstået bredt og ikke kun begrænset til Jakobsvejen)
- **"Pilgrim men"** vil fremme beretninger, der giver inspiration og mod til at vandre (råd og vejledning, forstået bredt)
- **"Pilgrim men"** vil formidle stof (artikler, nyheder og aktivitetshenvisninger) fra en brede pilgrimsrørelse i ind- og udland (for at understøtte medlemmerne med at få inspiration - uanset hvor og hvem vi kan få den fra)

Pilgrimmens" indhold

- Forside uændret
- "Pilgrim men", billede, årgang mv.
- Bagside
 - Praktiske oplysninger om foreningen, hjemmeside, bestyrelse
- Indholdsfortegnelse
 - og redaktion mv.
- Nyt fra bestyrelsen - skrevet af bestyrelsen
 - Ca. 1 side
- Artikler - redigeret af redaktionen og evt. skrevet på opfordring af redaktionen
 - teori
 - veje og vejbeskrivelser
 - pilgrimslivet og erfaringer
 - historie, kulturhistorie
 - pilgrimssange
 - interview - Vi vil gerne have et interview i hvert nummer med et eller 2 af bestyrelsens medlemmer om deres pilgrims interesser og -aktiviteter
- Aktivitetskalender - kortfattet med og henvisninger til arrangør og hjemmeside
 - Egne arrangementer
 - Klip fra andre foreninger etc.
- Medlemmernes foredrag
- Bogaumeldelser - kortfattet
- Medlemmernes spalte
 - Efterlysninger, annonceringer, foredrag, interesser





Foto fra foreningens pilgrimsvandring d. 4. maj 2003 fra Ringsted til Knud Lavards kapelruin ved Haraldssted. Pastor Timmermann fortæller lidt undervejs om Kund Lavard.



Foto fra ankomsten til kapelruinen. Her blev holdt en lille andagt med udgangspunkt i visdomsord af Frans af Assisi.

